

**Lokalna razvojna strategija LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje
2023. – 2027.**

Rad ovog LAG-a sufinanciran je sredstvima Europske unije
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. "Pripremna pomoć u okviru mjere 19
"LEADER CLLD"

Europska unija

LEADER

Republika Hrvatska

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za
razdoblje 2014. - 2020.

Udio sufinanciranja: 90% , 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

SADRŽAJ

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVATA LRS	4
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	4
1.1.1. Područje LAG-a	4
Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u	5
Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske	5
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u	6
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a	7
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	8
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština.....	8
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a	9
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a.....	9
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a	10
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a	10
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	11
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	11
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	12
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	12
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a	13
Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja	15
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	15
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	15
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	16
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a	16
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a	16
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a	17
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a	17
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	18
Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a	18
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a	19
1.3. Demografske značajke LAG područja	20
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a	21
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a	21
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.	22
3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS	23

3.1. Opis partnerstva	23
Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)	24
Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS	24
Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju	24
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS	24
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS	25
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA	26
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize	26
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a	26
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS	29
5.1. Prikaz potreba LAG područja	29
Tablica 25: Potrebe LAG područja	29
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS	30
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS	30
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje	33
Tablica 27: Intervencije u LRS	33
Tablica 28: Projekti suradnje	33
Tablica 29: Opis intervencija	34
5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima	54
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP	55
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP	55
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS	56
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS	56
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS	57
6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS	57
Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP	59
7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS	60
7.1. Financijski plan provedbe LRS	60
Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS	61
7.2. Akcijski plan provedbe LRS	61
Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS	62
8. PRILOZI	63

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

1.1.1. Područje LAG-a

Lokalna akcijska grupa „Cetinska krajina“ (u daljnjem tekstu LAG) je započela proces svog formalnog oblikovanja na osnivačkoj skupštini 15.11.2012. godine izborom tijela LAG-a i donošenjem statuta LAG-a. LAG je u Registar udruga upisan 11. siječnja 2013. godine. Osnovan je kao dio šireg konteksta LEADER programa u svrhu pripreme i upoznavanja jedinica lokalne samouprave s LEADER procedurama za ruralni razvoj, ali i održivim ruralnim razvojem.

LAG pokriva područje pet (5) jedinica lokalne samouprave: gradova Sinja, Trilja, Vrlike i općina Hrvace i Otok. Po osnivanju LAG-a pripadala mu je i općina Dicmo koja je 2015. godine iz njega istupila.

Sjedište LAG-a je u gradu Sinju, na adresi Put Petrovca 12, 21230 Sinj.

Cilj Lokalne razvojne strategije (u daljnjem tekstu LRS-a) je sveobuhvatnim pristupom poboljšati kvalitetu života na području LAG-a i unaprijediti gospodarsku aktivnost toga područja.

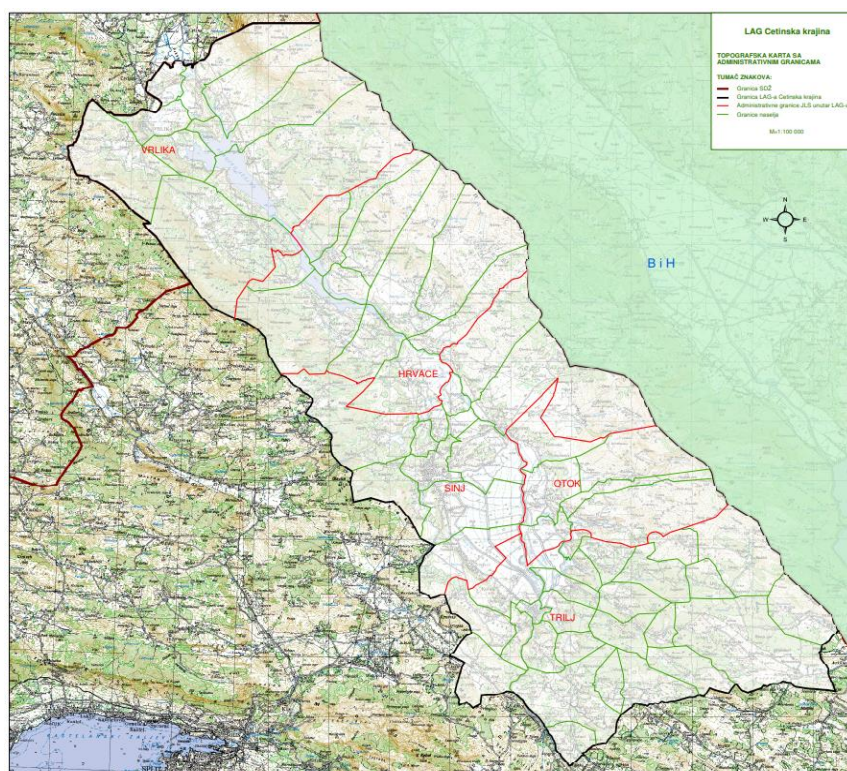
LAG se nalazi u središnjem dijelu Dalmacije u široj okolici Sinjskog polja, između planinskog lanca Dinare i Kamešnice na sjeveroistoku te planina Svilaje, brda Visošnice, Runjavca i Malog Mosora na zapadu i jugozapadu. U njegovom se sastavu nalazi ukupno 66 naselja, od kojih gradu Sinju pripada 14 naselja, gradu Trilju 26 naselja, gradu Vrlici 9 naselja, općini Hrvace 11 naselja i općini Otok 6 naselja. Sve jedinice lokalne samouprave prostora LAG-a administrativno pripadaju Splitsko-dalmatinskoj županiji. LAG administrativno pripada i prostornoj cjelini Jadranske Hrvatske.

Područje LAG-a prostire se na 990,7 km² što predstavlja 7,02% površine Splitsko-dalmatinske županije i 1,75 % ukupne površine Republike Hrvatske (kopna i teritorijalnog mora). Prema popisu stanovništva 2021. godine na području jedinica lokalne samouprave koje se danas nalaze u sastavu LAG-a stanuje 41.504 stanovnika, što je 9,76 % stanovnika Splitsko-dalmatinske županije i 1,07 % ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Prosječna gustoća naseljenosti je 41,89 st./km². Najviše stanovnika, njih 56,51% stanuje u gradu Sinju, dok najmanje stanovnika, njih 4,16 % stanuje u gradu Vrlici.

Usporedbom podataka iz popisa stanovništva 2021. godine, s podacima iz popisa stanovništva iz 2011. godine, područje LAG-a u 2021. godini ima 3.699 stanovnika manje u odnosu na 2011. godinu. Udio stanovništva s područja LAG-a u ukupnom stanovništvu Splitsko-dalmatinske županije u promatranom razdoblju smanjen je za 0,17%, dok je u odnosu na ukupno stanovništvo u Republici Hrvatskoj povećan za 0,02%.

LAG-a na sjeveru graniči sa Šibensko-kninskom županijom, na istoku s državom Bosnom i Hercegovinom, na zapadu s administrativnim područjem općina koje pripadaju Lokalnoj akcijskoj grupi Zagora, a na jugu s administrativnim područjem općina i gradova koje pripadaju Lokalnoj akcijskoj grupi Adrion.

Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: Izrada Geodeta

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Izvor: <http://lmh.hr/karta.html>

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u ¹	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Grad Sinj	23.452	14	23.452	181	129,57	7.678
Grad Trilj	8.182	26	8.182	267	30,64	2.596
Grad Vrlika	1.728	9	1.728	237,7	7,27	672
Općina Hrvace	3.144	11	3.144	95	33,09	1.104
Općina Otok	4.998	6	4.998	210	23,80	1.580
Ukupno LAG	41.504	66	41.504	990,70	41,89	13.630
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	58314844505					
Adresa sjedišta	Put Petrovca 12, 21230 Sinj					
Adresa podružnica	n/p					
Kontakt telefon	+385 21/825-032; +385 99/387-8181					
Kontakt e-mail	info@lag-ck.hr					
Mrežna stranica	www.lag-ck.hr					

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovni statistički podaci o LAG-u

¹ Popis naselja iz JLS u sastavu LAG-a s pripadajućim brojem stanovnika po naselju se nalazi u Prilogu I

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

U geološkom smislu analizirano područje okarakterizirano je vapnenačkim i dolomitnim geološkim formacijama. Uz vodotoke i na većim ravničarskim poljima javljaju se neogene tvorevine. Kraška polja leže uglavnom na vapnencu, a nastala su u doba glacijala. Jezera koja su se na tim područjima tada formirala nestala su zbog karstifikacije terena. Današnje terase kraških polja tvore neogene tvorevine koje su prekrivene relativno tankom naslagom pedosfere. Na užim područjima od Vrlike do Sinja javljaju se trijaste verfenske i dolomitne tvorevine koje su posebno zanimljive s hidrogeološkog aspekta. Kredne i trijaskne formacije uglavnom se odnose na vapnenačko kamenje: vapnenac, dolomit, opučnjak, konglomerat i sadra. Silikatno, odnosno nevapneno kamenje poput pješčenjaka, apora, raznih vrsta pijeska i gipsa sačinjava neznatan dio ovoga područja. U kraškim poljima doline Cetine nalaze se mlađe geološke tvorevine pliocena, ukoliko erozija nije odnijela rastresite jezerske pliocene sedimente. Nakon erozije pliocenih materijala, uslijed periodičnih poplava nataložile su se aluvijalne tvorevine, a mjestimično i diluvijalni pješčani materijali. Preko 90 % promatranog direktnog sliva Cetine izgrađeno je od vapnenog materijala tako da slivno područje spada u izrazito kršno područje, s dubokim kršom koji je dijelom pošumljen, a dijelom otkriven. S obzirom da je cijelo promatrano područje najvećim dijelom izgrađeno od vapnenca ono predstavlja izrazito krško područje s razvijenim karakterističnim fenomenima krša: brojnim izvorima, škrapama, ponikvama, kraškim poljima i ponorima, na njemu su uočljive i hidrogeološke karakteristike. Na području LAG-a se razlikuju tri vrste tla: crvenice i rendzine, crvenice i smeđa podzolasta tla te crnice. Crvenice i rendzine prostiru se u neposrednom slivu rijeke Cetine tj. u primorskoj klimi. Značajan prirodni izvor ovoga područja predstavljaju mineralne sirovine (gips, boksit, glina, građevinski kamen i šljunak). Boksiti se javljaju u više stratigrafskih razina i različite su kvalitete. Uglavnom se radi o manjim ležištima i za sada nema perspektive za njihovim intenzivnim eksploatiranjem. U neogenskim i permotrijaskim naslagama nalazi se kvalitetna glina za opekarsku industriju, ali su poznata ležišta već iscrpljena.

Na području LAG-a prevladava kontinentalna klima. Ovaj tip klime ima najmanje tri mjeseca temperaturu višu od 10 °C i zime s najmanje jednim mjesecom kada je temperatura niža od 0 °C. Najtopliji mjesec u godini je srpanj sa srednjom temperaturom zraka od 22,4 °C, a najhladniji je siječanj sa srednjom temperaturom zraka od 3,9 °C. Temperatura zraka u vegetacijskom razdoblju iznosi 18,3 °C. Najviša maksimalna temperatura zraka izmjerena je u srpnju i iznosila je 38,4 °C, dok je najniža od -24 °C izmjerena u veljači. Studenih dana s apsolutnom maksimalnom temperaturom manjom od 0 °C godišnje u prosjeku ima 1,1 dana i to od siječnja do ožujka. Mraznih dana ima sve do svibnja i od listopada do prosinca. Najveća količina oborina padne od rujna do prosinca, s maksimumom u prosincu. Maksimalna dnevna količina oborina izmjerena je u kolovozu (127 mm), a najmanja dnevna količina u veljači (34 mm). Najveće dnevne količine oborina u vegetacijskom razdoblju kreću se od 50 do 127 mm. Ukupno kišnih dana u godini je 123. Na ovome području pojava tuče zabilježena je u svih 12 mjeseci u godini, a najveća je frekvencija snježnog pokrivača u veljači (pet dana). Na području LAG-a dominiraju vjetrovi sjevernog i sjeveroistočnog smjera. Najveći broj sati sijanja sunca je u srpnju i kolovozu (2.268 sati) s dnevnim prosjekom od 6,2 sata.²

² Izvor: Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe „Cetinska krajina“, 2013.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Prostor LAG-a bogat je kulturno-povijesnim nasljeđem koje je nastalo kao posljedica življenja na ovom području od prapovijesti i antike pa sve do danas. Početkom prvog tisućljeća prije naše ere, u željeznom dobu, Cetinsku krajinu je naseljavalo ilirsko pleme Delmata ili Dalmata, po kojemu će Rimljani najveći dio ilirskih krajeva nazvati Dalmacijom.³ Cetinska krajina je područje u Dalmatinskoj zagori koje je u ranom srednjem vijeku obuhvaćalo teritorij uz gornji i srednji tok Cetine. Osmanlije su 1715. posljednji put ugrozili Cetinsku krajinu, a nakon oslobođanja od Osmanlija Cetinska krajina postaje sastavnim dijelom mletačke vojne granice prema Osmanskomu Carstvu.

Središte tadašnje županije bio je Sinj, a najveći prometni značaj imao je Trilj.

Urbanistički temelji Grada Sinja datiraju još iz 17. st. Najstariji tragovi života do danas pronađeni na području Sinja sežu u bakreno doba, dok se neprekinutu naseljenost može pratiti tek od kasnog brončanog doba.⁴ Sinj se prvi put spominje u srednjovjekovnoj darovnici iz 1341. g. U drugoj polovini 15. st. Osmanlije nastoje osvojiti Sinj u čemu konačno uspijevaju tek 1516. g. Od osmanlijske vlasti Sinj je izbacila vojska Mletačke Republike 1698. g. Gradnja Gospine crkve u Sinju započela je 1699. g. i trajala je do 1712. g. To je bila prva zgrada na području Grada Sinja.⁵ Brojna arheološka nalazišta svjedoče kako su prvi stanovnici Trilja bili ilirski Delmati. Rimljani su porazili Delmate nekoliko godina poslije Kristova rođenja. Tada je podignut i Rimski vojni logor Tilurium za kontroliranje prijelaza preko Cetine, a uz most se razvilo naselje Trilj. Najstariji tragovi života ljudi na području grada Vrlike potječu iz starog kamenog doba, što dokazuju ulomci keramičke zdjele i koštano šilo pronađeni nedaleko od izvora Cetine. Grad Vrlika prvi put se spominje u pisanim izvorima 1069. g. kao sjedište Cetinske općine, starohrvatske općine. Ime općine Hrvace potječe od imena Hrvat. Na području općine Hrvace pronađeni su ulomci glinenih posuda koji pripadaju starijoj neolitičkoj mediteranskoj impresso kulturi iz mlađeg kamenog doba – neolitika. Ovi su nalazi dokaz čovjekove prisutnosti na ovome području. Najstariji sačuvani spomen Hrvaca nalazi se u povelji kralja Matije Korvina od 25. srpnja 1480. godine. Na području općine Otok nalaze se povijesne građevine karakteristične tradicijske gradnje te arheološka nalazišta i povijesni lokaliteti. Na Dugišu, otoku usred Cetine, pronađeni su tragovi života s kraja brončanog i početka željeznog doba (1300. g. pr. Kr.) u obliku sojenica, kao i u arheološkom sloju iz ilirsko-rimskog razdoblja (1. st. pr. Kr.) u obliku ostataka glinenih lonaca od obojene grčke keramike. Iz starokršćanskog doba sačuvani su ostaci bazilike iz 6. st na lokaciji Mirine⁶.

Rezultat bogate povijesti Cetinske krajine je velik broj kulturnih dobara. Na području LAG-a registrirana su ukupno 103 kulturna dobra, od kojih 56 u kategoriji nepokretnih kulturnih dobara, 40 u kategoriji pokretnih kulturnih dobara i 7 u kategoriji nematerijalnih kulturnih dobara. Od 56 nepokretnih kulturnih dobara njih 37 se odnosi na pojedinačno kulturno dobro, 3 na kulturno-povijesnu cjelinu i 16 na arheologiju, dok na području LAG-a ne postoji niti jedan kulturni krajolik.

Od 40 pokretnih kulturnih dobara svi se odnose na zbirke (22 zbirke - Muzej Cetinske krajine - Sinj, 7 zbirke - Muzej grada Trilja, 5 zbirke - Zbirke franjevačkog samostana u Sinju i 2 zbirke - Galerija Sikirica, 4 zbirke – Muzej Sinjske alke)

³ Izvor: Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe „Cetinska krajina“, 2013.

⁴ www.sinj.com.hr

⁵ www.sinj.com.hr

⁶ Mirine su kasnoantički sakralni kompleks s grobljem između Botičinih i Virinih kuća u Otoku na Cetini, otkriven tek 1955. godine.

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra ⁷						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Grad Sinj	18	1	0	4	0	33	3
Grad Trilj	11	1	0	8	0	7	1
Grad Vrlika	4	1	0	2	0	0	0
Općina Hrvace	1	0	0	1	0	0	1
Općina Otok	3	0	0	1	0	0	2
Ukupno LAG	37	3	0	16	0	40	7

Izvor: Ministarstvo kulture i medija

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Dio teritorija LAG-a stanište je brojnih biljnih i životinjskih vrsta pa je Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/2013) proglašeno dijelom europske ekološke mreže NATURA 2000. Ta ekološka mreža obuhvaća područja očuvanja značajna za ptice –POP⁸ i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove –POVS⁹. Područja očuvanja značajna za ptice obuhvaćaju teritorij planine Dinare i rijeke Cetine od izvora do ušća te kraška polja: Paško, Suho, Sinjsko i Hrvatačko. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove obuhvaćaju teritorij planine Dinare, izvor Cetine s Paškim i Vrličkim poljem te srednji tok Cetine s Hrvatačkim i Sinjskim poljem. Na području LAG-a postoji zaštićeno područje koje obuhvaća Cetinu, a nalazi se na području grada Vrlike, općine Otok i općine Hrvace.

Na području LAG-a prema kategoriji zaštite nalaze se 3 značajna krajobraza: Ruda proglašena značajnim krajobrazom 2001. godine koja se nalazi na području općine Otok i prostire se na površini od 34,84 ha, Sutina proglašena značajnim krajobrazom 2001. godine koja se nalazi na području grada Sinja i općine Muć i prostire se na površini 462,65 ha (od čega na područje grada Sinja otpada 206,59 ha) i kanjon rijeke Cetine proglašen značajnim krajobrazom 2017. godine koji se nalazi na području grada Trilja i prostire se na površini od 6.492,99 ha. Prema kategoriji zaštite na području LAG-a se od 2021. godine nalazi i jedan park prirode, Dinara. Park prirode Dinara je drugi najveći park prirode u Republici Hrvatskoj, nakon Parka prirode Velebit. Prostire se na području Šibensko-kninske i Splitsko-dalmatinske županije na površini od 62.947,57 ha. Park prirode Dinara obuhvaća sve jedinice lokalne samouprave koje su u sastavu LAG-a.

⁷ Popis vrste kulturnih dobara se nalazi u Prilogu II

⁸ POP su područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti.

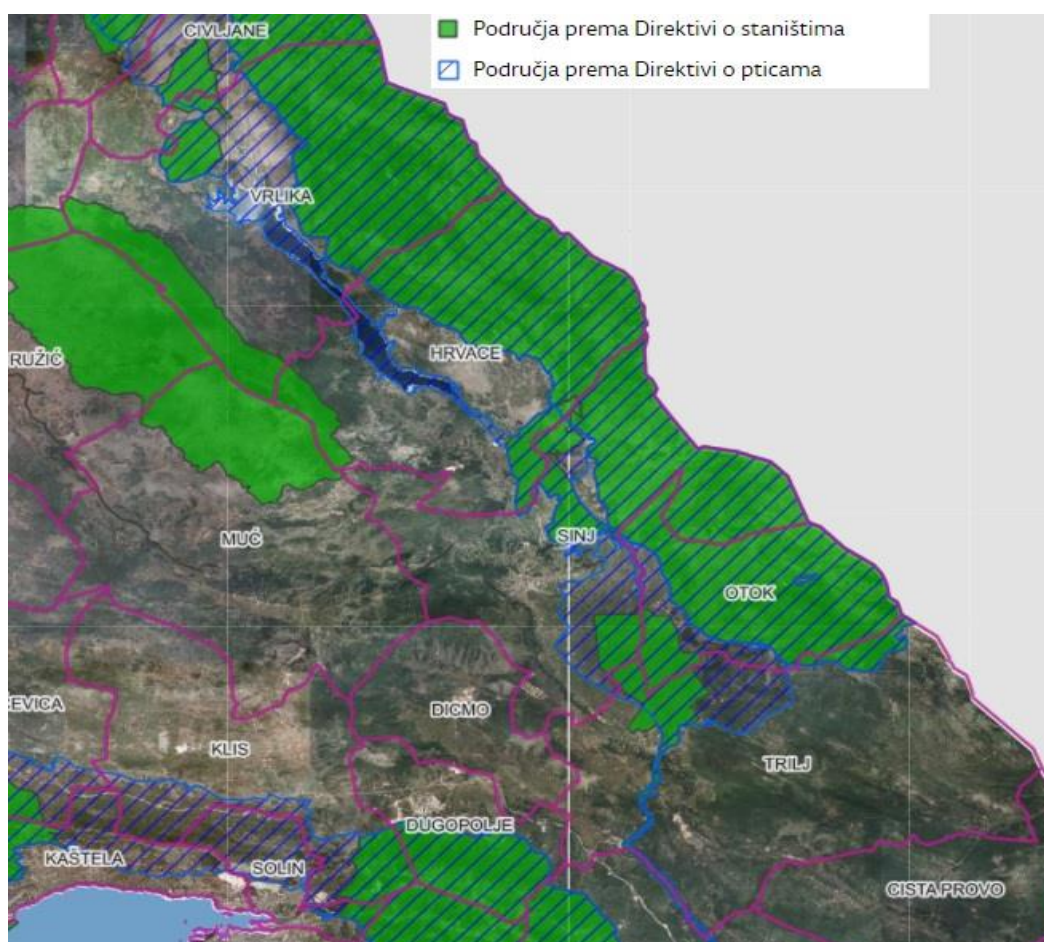
⁹ POVS su područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Park prirode	Dinara	62947.57	2021.	Vrlika, Hrvace, Otok, Sinj i Trilj
Značajni krajobraz	Kanjon rijeke Cetine	6492.99	2017.	Trilj
Značajni krajobraz	Sutina	462.65	2001.	Sinj
Značajni krajobraz	Ruda	34.84	2001.	Otok
Ukupno LAG	4			

Izvor: Biportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Izvor: Biportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Područje LAG-a nema međunarodne zračne luke, morske, riječne luke ni željezničke pruge. Na području LAG-a se nalazi sportska zračna luka, a najbliža je Zračna luka Split koja se nalazi na području grada Kaštela na udaljenosti od 47 km od grada Sinja. Područje je u geoprometnom smislu vrlo važno na nacionalnoj i međunarodnoj razini, jer povezuje sjeverni i južni dio regije. Područjem LAG-a prolaze četiri državne, četiri županijske i devet lokalnih cesta. Ulaz na autocestu nalazi se u gradu Trilju, na naplatnoj postaji Bisko. Naselja su međusobno povezana državnim, županijskim i lokalnim cestama ukupne dužine 1.503,47 km, od čega je 1.155,83 km nerazvrstanih cesta, 99,02 km lokalnih cesta, 136,82 km županijskih cesta te 111,80 km državnih cesta. Biciklističke staze na području LAG-a se protežu na ukupno 187,6 km. Područje je u potpunosti pokriveno fiksnim telefonskim linijama i mobilnom mrežom, a omogućeno je i spajanje na brzu internetsku mrežu. Na području LAG-a se nalazi 760 km elektroenergetskih kablova. Područje LAG-a je pokriveno elektroničko-komunikacijskom infrastrukturom: 51,93 % bakrenom paricom, 0,54 % svjetlovodom te 0,38 % koaksijalnim kabelom. Trenutno se na području LAG-a nalaze visokotlačni plinovod i srednjetačni plinovod. Vodoopskrba i odvodnja na području LAG-a u nadležnosti je triju poduzeća: Vodovoda i odvodnje Cetinske krajine d.o.o. koja djeluje na području gradova Sinja i Trilja te općina Otok i Hrvace, za područje grada Vrlike djeluje Vodoopskrbni sustav Vrlika d.o.o., a za odvodnju tvrtka Usluga d.o.o. Područja gradova Sinja i Trilja, te općina Otok i Hrvace opskrbljuju se vodom iz izvora Ruda-Kosinac, dok se Vrlika opskrbljuje iz izvora Cetine (Vukovića vrela). Na području LAG-a je 890 km vodovoda i 75 km kanalizacije. Projektima aglomeracije na području jedinica lokalne samouprave ta infrastruktura će biti znatno poboljšana. Na području LAG-a se nalaze četiri uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Prema podatcima dostavljenim od strane gradova Trilja i Vrlike te općina Otok i Hrvace, na području LAG-a se nalazi jedan centar za gospodarenje otpadom i jedan pretovarni centar, u gradu Sinju.

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	3
Državna cesta	Km	111,8
Županijska cesta	Km	136,82
Lokalna cesta	Km	99,02
Nerazvrstana cesta	Km	1.155,83
Željeznička pruga	Km	n/p
Biciklističke staze	Km	187,6
Međunarodne zračne luke	Broj	n/p
Ostale zračne luke	Broj	1
Morske luke	Broj	n/p
Riječne luke	Broj	n/p
Elektr. ener. kablovi	Km	760
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	51,93
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	0,54
	% pokrivenosti EK infrastrukture – koaksijalni kabel	0,38
Plinovod	Km	2
Vodovod	Km	890
Kanalizacija	Km	75
Pročišćivači otpadnih voda-UPOV	Broj	4
Centri za gospod. otpadom	Broj	1
Pretovarni centri	Broj	1

Izvor: Jedinice lokalne samouprave, jedinice područne (regionalne) samouprave, lokalne i regionalne razvojne agencije

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Prema podacima dostavljenim od strane jedinica lokalne samouprave, kako je prikazano u Tablici 5 vidljiva je društvena infrastruktura na području LAG-a. Na području LAG-a nema kazališta, ali postoje četiri muzeja te jedna galerija u kojima je evidentirano 40 zbirki. Društvenih /kulturnih domova, domova za mlade na području LAG-a je ukupno šest te tri kino dvorane i tri knjižnice. Nalazi se sveukupno sedam vrtića i dva objekta koja spadaju u kategoriju ostalih predškolskih objekata. Osnovnih škola na području LAG-a je 31 i četiri srednje škole od kojih dvije nude gimnazijsko obrazovanje, jedna strukovno i jedna tehničko-industrijsko obrazovanje. Na području LAG-a nalazi se pet zatvorenih sportskih građevina (ne uključujući školske dvorane) i 33 sportske građevine na otvorenom. Zdravstvene usluge na području LAG-a pružaju se u sklopu Doma zdravlja (DZ) Sinj i to na razini primarne, sekundarne i bolničke zdravstvene zaštite. Primarna zdravstvena zaštita provodi se kroz obiteljsku medicinu, pedijatriju, ginekologiju, dentalnu medicinu, patronažnu službu, medicinu rada i laboratorijsku dijagnostiku. Odjeli unutar Doma zdravlja u kojima se pružaju usluge sekundarne i bolničke zdravstvene zaštite su rodilište, odjel za hemodijalizu, fizikalnu terapiju, radiologiju, oftalmologiju, laboratorij i stacionar. Broj ambulanti na području LAG-a je četiri dok bolnice na području LAG-a nema. Na području LAG-a postoji jedno dobrovoljno vatrogasno društvo koje se sastoji od tri vatrogasne postrojbe (Sinj, Trilj i Vrlika). Dobrovoljno vatrogasno društvo grada Sinja odgovorno je za protupožarnu zaštitu na području grada Sinja, općina Hrvace i Otok te kao stožerna vatrogasna postrojba za Cetinsku krajinu za gradove Trilj i Vrliku. Zbog velikog broja intervencija, opsega područja koje obuhvaća DVD i potrebe za dodatnim profesionaliziranjem vatrogasne službe, Grad Sinj je 2018. godine osnovao Javnu vatrogasnu postrojbu Grada Sinja. Vatrogasni domovi na području LAG-a su u gradovima Sinju, Trilju i Vrlici. Na području LAG-a nema domova za nezbrinutu djecu. Domova za starije i nemoćne je tri koji se nalaze u Sinju. U gradu Vrlici se nalazi Centar za rehabilitaciju „Fra Ante Sekelez“ koji brine o osobama s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima. Na području LAG-a, u gradu Sinju, nalazi se i Podružnica Centra za odgoj i obrazovanje „Juraj Bonačić“.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	6
Kazališta	Broj	n/p
Kino dvorane	Broj	3
Knjižnice	Broj	3
Muzeji	Broj	4
Vatrogasni dom	Broj	3
Ambulanta	Broj	4
Dom zdravlja	Broj	1
Bolnica	Broj	0
Vrtići	Broj	7
Ostali predškolski objekti	Broj	2
Osnovne škole	Broj	31
Srednje škole	Broj	4
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	5
Sportske građevine (otvorene)	Broj	33
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	3
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	2

Izvor: Jedinice lokalne samouprave jedinice područne (regionalne) samouprave, lokalne i regionalne razvojne agencije, Ministarstvo znanosti i obrazovanja

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Područje LAG-a obuhvaća 5 jedinica lokalne samouprave. Iz Tablice 6. je vidljivo kako se grad Sinj nalazi u petoj razvojnoj skupini prema IR dok se ostale jedinice lokalne samouprave nalaze u trećoj razvojnoj skupini prema IR. Iz Tablice 6. je vidljivo kako je prosječan dohodak po stanovniku na području LAG-a 3039,06 EUR, a prosječni izvorni prihodi po stanovniku 253,21 EUR. Iz iste tablice je vidljivo kako je prosječna stopa nezaposlenosti na području LAG-a 0,2319, dok opće kretanje stanovništva iznosi 89,44, a indeks starenja 109,62. Na području LAG-a udio visokoobrazovanog stanovništva je 0,0943 s tim da je u gradu Sinju udio dvostruko veći nego u ostalim jedinicama lokalne samouprave u kojima je udio visokoobrazovanog stanovništva približno jednak.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku prikazanim u Tablici 7., na području LAG-a se bilježi porast broja zaposlenih u promatranom razdoblju (2018., 2019. i 2020. godina). Promatrajući zaposlenost po godinama prema području djelatnosti – NKD 2007 u nekim djelatnostima su vidljive velike oscilacije u smislu velikog pada ili rasta zaposlenih u promatranom djelatnosti, neke djelatnosti bilježe kontinuitet dok u djelatnosti kućanstva (T) i djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela (U) za sve tri promatrane godine nema niti jednog zaposlenog.

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore prikazanim u Tablici 8., vidljiv je blagi porast broja poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007 na području LAG-a u promatranom razdoblju (2018., 2019. i 2020. godina). Promatrajući broj poduzetnika po godinama prema području djelatnosti – NKD 2007 za gotovo sve djelatnosti se bilježi kontinuitet, uz nešto manji ili nešto veći broj poduzetnika.

Prema podacima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja prikazanim u Tablici 9. na području LAG-a se bilježi rast broja obrta u razdoblju 2018., 2019. i 2020. godina. Iz iste tablice je vidljivo kako na području LAG-a promatrajući po predmetnim godinama ima dvostruko više obrtnika registriranih za bavljenje uslužnom djelatnošću u odnosu na obrtnike registrirane za bavljenje proizvodnom djelatnošću. Promatrajući zasebno svaku djelatnost po godinama, vidljivo je kako u obje djelatnosti dolazi do porasta broja obrta u odnosu na prethodnu godinu.

Prema podacima iz sustava AGRONET (Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju) dostavljenim od strane Ministarstva poljoprivrede prikazanim u Tablici 10. vidljivo je kako je na području LAG-a prema organizacijskom obliku poljoprivrednika najveći broj OPG-ova, njih 1703, dok nema niti jedna druga pravna osoba kao što od registriranih organizacijskih oblika poljoprivrednika nema niti jedan ekološki proizvođač. Iz iste tablice je vidljivo kako je promatrano po jedinicama lokalne samouprave u gradu Sinju najveći broj organizacijskih oblika poljoprivrednika po gotovo svakom organizacijskom obliku, osim zadruga, kojih je najviše u gradu Trilju.

Prema podacima iz sustava AGRONET (Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju) dostavljenim od strane Ministarstva poljoprivrede prikazanim u Tablici 11. vidljivo je kako na području LAG-a prema Ekonomskoj veličini poljoprivrednog gospodarstva (EUR) najveći broj organizacijskih oblika poljoprivrednika ima ekonomsku veličinu do 3.000,00 EUR, njih 65,17%, a najmanji broj organizacijskih oblika poljoprivrednika ima ekonomsku veličinu 100.001,00 EUR i više.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede i Hrvatskih šuma d.o.o. prikazanim u Tablici 12. na području LAG-a ukupna poljoprivredna površina se prostire na 8.386,38 ha od čega najveći broj otpada na krške pašnjake, a najmanji dio na maslinike s tim da na području grada Vrlike i općine Otok nema upisanih maslinika. Iz iste tablice je vidljivo kako se šumske površine prostiru na 72.365,91 ha. Iz iste tablice je vidljivo i kako se najveći dio ukupnih poljoprivrednih površina nalazi na području grada Sinja, a najmanji na području općine Otok,

dok se najviše šuma i šumskog zemljišta nalazi na području grada Vrlike, a najmanje na području općine Otok.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede prikazanim u Tablici 13. prema kategoriji stoke na području LAG-a je najveći broj peradi, 329.960 kljunova, od čega je najveći broj na području grada Sinja, a najmanji broj na području grada Vrlike. Iz iste tablice je vidljivo kako je prema kategoriji stoke na području LAG-a najmanji broj magaraca, njih 139, od čega ih je najveći broj u općini Hrvace, a najmanji broj u gradu Trilju i općini Otok.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku prikazanim u Tablici 14. na području LAG-a u 2018. godini je ostvareno 20.459 dolazaka i 53.415 noćenja turista od čega su u oba slučaja u većoj mjeri strani turisti, u 2019. godini je ostvareno 18.736 dolazaka i 53.179 noćenja turista od čega su u oba slučaja u većoj mjeri strani turisti te je u 2020. godini ostvareno 5.718 dolazaka i 22.847 noćenja turista od čega su prema dolascima u većoj mjeri domaći turisti, a prema noćenju strani turisti. Temeljem prethodno navedenog vidljivo je kako je na području LAG-a došlo do blagog pada ostvarenog broja dolazaka i noćenja turista u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu, dok je u 2020. godini došlo do velikog pada ostvarenih dolazaka i noćenja turista u odnosu na 2019. godinu.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prikazanim u Tablici 15. na području LAG-a su evidentirane 2.774 nezaposlene osobe. Iz iste tablice je vidljivo kako je najveći broj nezaposlenih osoba na području grada Sinja, dok je prema dobnoj strukturi nezaposlenih najveći broj nezaposlenih u kategoriji od 55 do 59 godina starosti, a najmanji broj nezaposlenih u kategoriji od 15 do 19 godina starosti. U svim kategorijama, osim u kategoriji od 15 do 19 godina starosti i 60 i više godina starosti, je veći broj nezaposlenih žena nego muškaraca.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku prikazanim u Tablici 16. na području LAG-a je zaposleno ukupno 12.112 osoba od kojih je najveći broj s područja grada Sinja, njih 7.142. Iz iste tablice je vidljivo kako je prema dobnoj strukturi zaposlenih na području LAG-a najveći broj zaposlenih osoba u kategoriji od 30 do 34 godine starosti, a najmanji broj zaposlenih u kategoriji od 65 i više godina starosti, njih 68. U svim kategorijama prema dobnoj strukturi je veći broj zaposlenih muškaraca nego žena.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja

JLS	Razvojna skupina prema IR	Indeks razvijenosti JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, eura	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, eura	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Grad Sinj	5	101,295	3.290,76	165,37	0,2262	100,23	77,7	0,1666
Grad Trilj	3	95,966	2.552,14	187,05	0,2700	93,03	84,5	0,0790
Grad Vrlika	3	95,763	3.237,63	415,22	0,1651	76,76	197,6	0,0783
Općina Hrvace	3	96,805	3.597,59	290,92	0,2409	81,79	122,3	0,0763
Općina Otok	3	96,670	2.517,17	207,50	0,2574	95,39	66,0	0,0712
Ukupno LAG	n/p	n/p	3.039,06	253,21	0,2319	89,44	109,62	0,0943

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova europske unije, stanje 2018. godine

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj zaposlenih ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	411	39	536	146	190	620	992	160	165	46	38	9	91	60	406	960	329	62	44	0	0	5.304
2019.	425	40	592	146	190	792	996	184	116	56	38	6	100	64	465	985	337	72	54	0	0	5.658
2020.	421	42	656	144	188	805	1032	193	76	66	71	3	106	76	772	1005	383	82	72	0	0	6.193

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj poduzetnika ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	37	7	78	5	8	93	113	26	55	11	2	7	56	16	-	4	4	7	12	-	-	541
2019.	34	6	78	5	9	102	113	32	56	11	1	8	56	16	-	4	4	6	11	-	-	552
2020.	34	7	79	5	9	106	116	34	55	11	1	11	62	15	-	4	4	7	13	-	-	573

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	205	458	663
2019.	231	481	712
2020.	254	488	742

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Grad Sinj	796	22	7	6	7	0	0
Grad Trilj	303	8	1	3	9	0	0
Grad Vrlika	173	10	1	3	3	0	0
Općina Hrvace	261	3	1	3	1	0	0
Općina Otok	170	6	1	2	0	0	0
Ukupno LAG	1703	49	11	17	20	0	0

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Grad Sinj	557	169	57	38	12	5
Grad Trilj	216	75	19	10	1	3
Grad Vrlika	120	31	19	14	3	3
Općina Hrvace	173	68	15	11	2	0
Općina Otok	107	36	17	15	3	1
Ukupno LAG	1173	379	127	88	21	12

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Krški pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište (ha)
Grad Sinj	2618,85	4094	323,34	52,19	11,30	1,53	847,17	1375,91	11.694,78
Grad Trilj	1795,77	2617	236,95	26,81	24,67	0,4	1135,86	365,31	19.395,92
Grad Vrlika	2156	1825	419,58	15,61	6,1	0,00	1394,94	60,83	19.408,17
Općina Hrvace	934,7	2259	190,79	26,6	4,51	1,28	522,22	160,19	15.376,28
Općina Otok	881,06	773	132,53	3,78	0,66	0,00	617,95	125,88	6.490,76
Ukupno LAG	8386,38	11568	1303,19	124,99	47,24	3,21	4518,14	2088,12	72.365,91

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o.

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo, br. grla	Ovca, br. grla	Koza, br. grla	Konj, br. grla	Svinja, br. grla	Perad, br. grla	Magarac, br. grla	Pčela (pčelinje zajednice)
Grad Sinj	1.410	2.175	2.996	192	1.698	155.729	37	4.839
Grad Trilj	1.062	1.198	675	19	666	149.326	9	932
Grad Vrlika	1.275	4.929	413	16	87	4.278	36	1.083
Općina Hrvace	550	3.251	586	25	316	10.706	48	1.311
Općina Otok	706	1.299	1.498	1	344	9.921	9	1.757
Ukupno LAG	5.003	12.852	6.168	253	3.111	329.960	139	9.922

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	Godina																	
	2018.						2019.						2020.					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani
Grad Sinj	13 116	4 218	8 898	22 523	7 482	15 041	11 620	4 775	6 845	23 176	8 429	14 747	3 780	2 485	1 295	10 746	4 378	6 368
Grad Trijelj	5 773	961	4 812	22 875	3 539	19 336	5 318	942	4 376	21 649	2 782	18 867	1 118	248	870	8 155	630	7 525
Grad Vrlika	677	135	542	2 636	385	2 251	830	192	638	2 377	460	1 917	442	188	254	1 116	388	728
Općina Hrvace	746	204	542	4 149	367	3 782	678	164	514	3 613	329	3 284	378	74	304	2 830	169	2 661
Općina Otok	147	4	143	1 232	14	1 218	290	12	278	2 364	55	2 309	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG	20 459	5 522	14 937	53 415	11 787	41 628	18 736	6 085	12 651	53 179	12 055	41 124	5 718	2 995	2 732	22 847	5 565	17 282

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Grad Sinj	38	24	62	90	93	183	82	107	189	67	85	152	55	92	147	69	91	160	62	108	170	45	123	168	59	136	195	66	63	129	1.555
Grad Trijelj	14	16	30	41	44	85	22	34	56	22	33	55	13	37	50	6	45	51	16	46	62	23	46	69	35	33	68	26	22	48	574
Grad Vrlika	2	0	2	5	3	8	5	2	7	4	4	8	1	1	2	6	2	8	9	1	10	4	3	7	4	1	5	5	1	6	63
Općina Hrvace	6	2	8	13	14	27	9	16	25	7	6	13	6	10	16	5	12	17	9	13	22	13	25	38	7	14	21	9	10	19	206
Općina Otok	8	9	17	21	18	39	13	25	38	12	23	35	10	22	32	14	25	39	13	27	40	21	30	51	19	45	64	17	4	21	376
Ukupno LAG	68	51	119	170	172	342	131	184	315	112	151	263	85	162	247	100	175	275	109	195	304	106	227	333	124	229	353	123	100	223	2.774

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>)

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																												ukupno					
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M		Ž	U			
Grad Sinj	47	15	62	337	221	558	558	492	1050	659	434	1093	565	470	1035	478	366	844	528	405	933	486	318	804	341	147	488	166	91	257	15	3	18	7142
Grad Trilj	17	12	29	138	90	228	190	116	306	198	117	315	191	117	308	210	121	331	185	102	287	152	62	214	89	20	109	34	11	45	1	0	1	2173
Grad Vrlika	6	1	7	29	11	40	42	33	75	49	30	79	30	28	58	33	30	63	33	33	66	38	52	90	42	32	74	24	22	46	20	25	45	643
Općina Hrvace	7	1	8	49	29	78	76	59	135	87	50	137	70	38	108	71	34	105	67	31	98	71	22	93	44	6	50	15	7	22	1	1	2	836
Općina Otok	11	3	14	70	42	112	129	83	212	121	95	216	114	63	177	115	65	180	113	61	174	104	25	129	68	13	81	16	5	21	2	0	2	1318
Ukupno LAG	88	32	120	623	393	1016	995	783	1778	1114	726	1840	970	716	1686	907	616	1523	926	632	1558	851	479	1330	584	218	802	255	136	391	39	29	68	12112

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.3. Demografske značajke LAG područja

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku prikazanim u Tablici 17. vidljivo je kako se na području LAG-a natalitet u 2020. godini u odnosu na 2011. godinu smanjio s 416 u 2011. godini na 394 u 2020. godini s tim da je na području grada Sinja broj rođenih najveći i u obje promatrane godine je ostao nepromijenjen (230 rođenih), a na području grada Vrlike najmanji u obje promatrane godine. Iz iste tablice je vidljivo kako se na području LAG-a mortalitet u 2020. godini u odnosu na 2011. godinu povećao s 496 u 2011. godini na 554 u 2020. godini s tim da je broj umrlih najveći na području grada Sinja, a najmanji na području grada Vrlike. U tablici 17. je prikazan i vitalni indeks na području LAG-a koji je u 2011. godini iznosio 72,87 dok je u 2020. godini iznosio 60,24. Vitalni indeks je u 2011. godini bio najveći na području grada Sinja i iznosio je 102,68 dok je najmanji bio na području grada Vrlike i iznosio je 44,44. U 2020. godini vitalni indeks je bio najveći na području grada Sinja i iznosio je 83,64 dok je najmanji bio na području grada Vrlike i iznosio je 32,35. Tablica 17. prikazuje i prosječnu starost stanovnika na području LAG-a koja za 2011. godinu iznosi 41,20, s tim da je prosječna starost najveća na području grada Vrlike i iznosi 47,00, a najmanja na području općine Otok i iznosi 38,00.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku prikazanim u Tablici 18 u kojoj je prikazana obrazovna struktura stanovnika na području LAG-a vidljivo je kako najveći broj stanovnika ima srednju stručnu spremu, njih 20.620 od čega nešto veći broj otpada na muškarce, a najmanji broj stanovnika je u kategoriji „nepoznato“, njih 47. Visokoškolsko obrazovanje na području LAG-a ima 3.387 stanovnika, od čega najveći broj njih je u kategoriji „fakulteti, umjetničke akademije, sveučilišni studij i magisterij“, od čega ih je najveći broj na području grada Sinja, njih 1.361, a najmanji broj na području grada Vrlike, njih 34. Najmanji broj stanovnika s područja LAG-a koji imaju visokoškolsko obrazovanje je u kategoriji „doktorat“, njih 12, od čega ih je najviše u Sinju (6), dok u gradu Vrlici nema niti jedan. U kategorije „bez škole“, u kojoj je 1.729 stanovnika s područja LAG-a je iznimno veliki udio žena, njih 79,29%, dok je u kategoriji „osnovna škola“ udio muškaraca i žena skoro isti, 49,34% muškaraca i 50,66% žena. Kada se promatra stanovništvo koje ima visokoškolsko obrazovanje na području LAG-a, u kategorijama „viša i stručni studij“ „fakulteti, umjetničke akademije, sveučilišni studij i magisterij“ je više žena, dok u kategoriji „doktorat“ prevladava broj muškaraca, njih 10 u odnosu na 2 žene.

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	
Grad Sinj	230	230	224	275	102,68	83,64	38,80
Grad Trilj	83	71	105	116	79,05	61,21	39,50
Grad Vrlika	20	11	45	34	44,44	32,35	47,00
Općina Hrvace	30	27	64	58	46,88	46,55	42,70
Općina Otok	53	55	58	71	91,38	77,46	38,00
Ukupno LAG	416	394	496	554	72,87	60,24	41,20

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola			Visokoškolsko obrazovanje												Nepoznato
										Svega			Viša i stručni studij			Fakulteti, umjetničke akademije, sveučilišni studij i magisterij			Doktorat			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Grad Sinj	83	430	513	1695	1987	3682	6702	5426	12128	1112	1394	2506	465	674	1139	642	719	1361	5	1	6	6
Grad Trilj	69	276	345	779	724	1503	2171	1587	3758	215	190	405	94	101	195	118	88	206	3	1	4	36
Grad Vrlika	12	265	386	145	156	301	508	267	775	46	49	95	26	35	61	20	14	34	0	0	0	1
Općina Hrvace	43	234	277	250	210	460	975	620	1595	73	82	155	44	51	95	28	31	59	1	0	1	0
Općina Otok	42	166	208	482	363	845	1346	1018	2364	82	144	226	40	76	116	41	68	109	1	0	1	4
Ukupno LAG	358	1371	1729	3351	3440	6791	11702	8918	20620	1528	1859	3387	669	937	1606	849	920	1769	10	2	12	47

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu - <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>)

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti		Pokazatelji		
	br	Alokacija, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a	Pokazatelji LAG-a
4.1.1.	1	89.406,33	4	57.384,38	4	57.384,38	3	43.824,30	0	Broj projekata ¹⁰	3
6.3.1.	2	773.748,76	52	773.748,76	52	773.748,76	36	534.201,12	0	Broj projekata ¹¹	50
7.4.1.	3	433.184,57	6	206.825,02	5	178.491,35	1	38.310,78	0	Broj projekata ¹²	5 (10) ¹³
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta	Ukupni iznos projekta, eura	Iznos učešća LAG-a, eura	Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta	Rezultati i pokazatelji					
„Obnova pješačke staze u Vučipolju“	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj,RH	20.627,03	20.627,03	08.06.2018.-18.03.2019.	Nositelj	Obnovljena je pješačka staza u Vučipolju.					
„Uređenje vidikovca na Gardunu kod Crkve sv. Petra“	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj,RH	37.647,49	37.647,49	09.03.2021.-09.03.2024.	Nositelj	Uređenje i opremanje dva vidikovca i staze koja ih povezuje					
„Uređenje i opremanje staza do izvora Vojskova“	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj,RH	58.195,48	58.195,48	09.03.2021.-31.05.2023.	Nositelj	Uređeno je i opremljeno izvorište i staze					
Projekti iz Europskog socijalnog fonda ¹⁴	Europski socijalni fond, RH	5.966.768,16	133.536,42	25.01.2018.-31.10.2023.	Partner	Radionice, edukacije, zaposlene žene i sl.					
LIFE	EU Program LIFE, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost, Splitsko-dalmatinska županija, vlastito sufinanciranje	1.296.509,00	226.319,00	15.01.2020-15.11.2023.	Partner	Radionice ruralnog razvoja, okrugli stolovi za pčelare, edukativno-volonterski kamp za studente, konferencija o međusektorskoj suradnji kod upravljanja travnjacima, ispitivanje javnog mnijenja na početku i kraju projekta, analiza korisnika područja, turistička promocija područja, promocija poljoprivrednika, projektni video materijali, financiranje poslovnih planova za lokalne proizvođače, praćenje socioekonomskog efekta projektnih aktivnosti, analiza medijskih objava vezanih uz Dinaru, suradnička vijeća sa lokalnim stočarima, promocija projekta kroz lokalna javna događanja, predstavljanje projektnih rezultata na konferencijama, ruralnim parlamentima i sl.					

Izvor: LAG „Cetinska krajina“

¹⁰ Projekti doprinose ostvarenju strateškog cilja 1. iz LRS LAG-a te fokus području 2A, prioritet P2

¹¹ Projekti doprinose ostvarenju strateškog cilja 1. iz LRS LAG-a te fokus području 2A, prioritet P2

¹² Projekti doprinose ostvarenju strateškog cilja 2. Iz LRS LAG-a te fokus području 6B, prioritet P6

¹³ 5 odobrenih projekata, 5 projekata je u tijeku obrade od strane APPRR-a te je izgledno ostvarenje svih pokazatelja iz LRS 2014.-2020.

¹⁴ Prilog III – Popis partnerskih projekata iz ESF-a

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

3.1. Opis partnerstva

Struktura LAG-a postavljena je kroz tijela Udruge i stručnu službu odnosno ured LAG-a koji ima voditelja odgovornog za provođenje postavljenih ciljeva i planova.

Prema Statutu LAG-a od 11. rujna 2023. godine tijela LAG-a su: Skupština LAG-a, Upravni odbor LAG-a, Predsjednik LAG-a i Dopredsjednik LAG-a.

Skupštinu LAG-a u trenutku izrade ove LRS čine 53 člana od kojih 25 članova su predstavnici gospodarskog sektora, 15 članova civilnog sektora i 13 članova javnog sektora. Članstvo u LAG-u može biti redovno i pridruženo. Od ukupno 53 člana, njih 39 čine redovni članovi (članovi s pravom glasa), dok su ostalih 14 članova pridruženi članovi koji aktivno sudjeluju u radu LAG-a i prisustvuju sjednicama ali bez prava glasa.

Upravni odbor LAG-a se sastoji od 13 članova u sljedećem sastavu: 5 članova pripada javnom, 5 gospodarskom i 3 civilnom sektoru.

Predstavnici javnog sektora se odnose na predstavnike jedinica lokalne samouprave, turističke zajednice i trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave i sl.

Predstavnici gospodarskog sektora se u velikoj mjeri odnose na zadruge i to braniteljske zadruge, PG-ove te tvrtke i obrte koji se bave kako poljoprivrednim tako i nizom drugih nepoljoprivrednih djelatnosti.

Predstavnici civilnog sektora se odnose na predstavnike braniteljskih udruga, udruga koje su usmjerene na promicanje kulture i kulturnih sadržaja na lokalnom području, udruge koje se bave raznim socijalnim pitanjima i sl.

Sva tijela LAG-a i djelatnici LAG-a aktivno su surađivali na pripremi LRS LAG-a za razdoblje 2023.-2027. godina. Članovi LAG-a su u pripremu LRS LAG-a za razdoblje 2023.-2027. godina bili uključeni kroz sjednice LAG-a (sjednice Skupštine i sjednice Upravnog odbora), ali i kroz radionice i konzultacije na terenu koje je LAG provodio. Članovi LAG-a su doprinijeli izradi LRS LAG-a za razdoblje 2023.-2027. godina i kroz popunjavanje Anketnog upitnika koji je bio kreiran isključivo za članove LAG-a.

Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)¹⁵

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ¹⁶
13	14	12	39	16	8

Izvor: LAG „Cetinska krajina“

Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS

Upravni odbor LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ¹⁷
5	3	5	13	5	2

Izvor: LAG „Cetinska krajina“

Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju

Upravni odbor LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ¹⁸
5	3	5	13	5	2

Izvor: LAG „Cetinska krajina“

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

LAG je početkom 2022. godine, konkretno krajem veljače/početkom ožujka aktivno krenuo s pripremom LRS LAG-a za razdoblje 2023-2027.

U svrhu izrade strategije LAG je nakon prikupljanja podataka u svrhu analize stanja na području LAG-a krenuo u aktivno uključivanje lokalnog stanovništva u izradu LRS LAG-a za razdoblje 2023-2027. kroz kreiranje anketnih upitnika i organizaciju konzultacija na terenu – fokus grupa i radionica. Pripremljena su 2 anketna upitnika: anketni upitnik za korisnike LAG Natječaja koji je popunilo 93% korisnika LAG Natječaja i anketni upitnik za članove LAG-a koji je popunilo 75% članova LAG-a. Uz 2 anketna upitnika održana je i 21 fokus grupa – konzultacije na terenu, koje su navedene u Tablici 23. U sveukupno 21 održanoj fokus grupi – konzultacijama na terenu sudjelovalo je ukupno 89 sudionika. U 15 fokus grupa su bili uglavnom uključeni poljoprivrednici, ovisno o sektorima kojima se bave (povrtlarstvo/voćarstvo, stočarstvo/peradarstvo i pčelarstvo). S gospodarskim i javnim sektorom odrađene su po 2 fokus grupe, a s civilnim jedna. Također održane su i tri radionice na temu LRS za razdoblje 2023-2027 s naglaskom na Intervencije na kojima je sudjelovao 81 sudionik.

¹⁵ članovi s pravom glasa – redovni članovi

¹⁶ osobe do uključujući 40. godina

¹⁷ osobe do uključujući 40. godina

¹⁸ osobe do uključujući 40. godina

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Konzultacije-fokus grupe Tema: Nova LRS općenito	7	Sinj	02.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – stočarstvo/peradarstvo	5	Sinj	06.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – povrtlarstvo/voćarstvo	4	Sinj	06.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – pčelarstvo	6	Sinj	06.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – stočarstvo/peradarstvo	4	Trilj	06.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – povrtlarstvo/voćarstvo	3	Trilj	06.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – pčelarstvo	5	Trilj	06.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – stočarstvo/peradarstvo	3	Vrlika	07.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – povrtlarstvo/voćarstvo	4	Vrlika	07.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – pčelarstvo	2	Vrlika	07.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – stočarstvo/peradarstvo	3	Hrvace	07.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – povrtlarstvo/voćarstvo	4	Hrvace	07.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – pčelarstvo	2	Hrvace	07.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – stočarstvo/peradarstvo	7	Otok	08.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – povrtlarstvo/voćarstvo	3	Otok	08.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: Poljoprivreda – pčelarstvo	6	Otok	08.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: ruralna infrastruktura-javni sektor	3	Sinj	28.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima	4	Sinj	28.06.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: infrastruktura u ruralnim područjima-javni sektor	6	Sinj	06.09.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: rad organizacija civilnog društva u ruralnim područjima -civilni sektor	5	Sinj	15.09.2022.
Konzultacije-fokus grupe Tema: nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima -gospodarski sektor	3	Sinj	15.09.2022.
Radionica-Tema: Intervencije	28	Sinj	15.12.2022.
Radionica- LRS za razdoblje 2023-2027- Intervencije	28	Sinj	31.05.2023.
Radionica- LRS za razdoblje 2023-2027- Intervencije	25	Sinj	07.06.2023.

Izvor: LAG „Cetinska krajina“

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ✓ raspoloživost velikih površina poljoprivrednog zemljišta ✓ bogato nasljeđe proizvodnje poljoprivrednih proizvoda ✓ raspoloživost vodnih resursa ✓ značajan broj registriranih PG-ova na području LAG-a ✓ bogato povijesno i kulturno nasljeđe područja LAG-a ✓ infrastruktura za razvoj poduzetništva (poduzetničke zone i institucije za poticanje razvoja poduzetništva) ✓ visoka razina očuvanosti okoliša ✓ zajednički lokalni identitet ✓ širok raspon mogućnosti za razvoj aktivnog turizma ✓ aktivnosti organizacija civilnog društva u jačanju socijalne kohezije ✓ povezanost i suradnja dionika na terenu ✓ aktivno članstvo u tijela LAG-a ✓ iskustvo djelatnika LAG-a u provedbi LRS i drugih EU projekata ✓ poznavanje potreba područja LAG-a i stanovništva na području LAG-a 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ negativni demografski trendovi na području LAG-a ✓ neprilagođenost radnih vještina i znanja radno sposobnog stanovništva potrebama tržišta rada ✓ niska platežna moć stanovništva ✓ nedovoljna razvijenost male infrastrukture ✓ nedovoljna educiranost zaposlenika javne uprave o povlačenju sredstava iz fondova EU-a ✓ nedovoljna razvijenost i zastupljenost sadržaja za djecu i mlade na području LAG-a ✓ ograničen pristup brzom internetu u pojedinim područjima LAG-a ✓ zastarjela mehanizacija i oprema u poljoprivredi ✓ nepostojanje sustava navodnjavanja ✓ nedovoljna konkurentnost poljoprivrednika te suradnja i umrežavanje ✓ nedovoljna educiranost ✓ nerazvijenost proizvodne i prerađivačke industrije ✓ prevelika isparceliziranost USITNJENOST poljoprivrednih površina i neriješeni imovinsko-pravni odnosi ✓ nedovoljna valoriziranost tradicionalnih proizvoda na području LAG-a ✓ nedovoljna iskorištenost baštine u razvoju turizma ✓ nerazvijenost cjelogodišnjeg turizma ✓ nedovoljni smještajni kapaciteti na području LAG-a
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ✓ EU sredstva iz Programa ruralnog razvoja ✓ EU sredstva iz drugih fondova (Programa) ✓ poticanje razvoja i unapređenja poljoprivrede i stočarstva europskim i nacionalnim sredstvima ✓ sredstva za podršku radu LAG-a u razdoblju 2023.-2027. godina ✓ aktivan rad LAG-a ✓ sve veća valorizacija ekološkog uzgoja ✓ rast potražnje za poljoprivrednim proizvodima s dodatnom vrijednošću ✓ umrežavanje na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini ✓ povećana potražnja za specifičnim oblicima turizma¹⁹ i trendovi rasta konzumiranja turističkih proizvoda baziranih na prirodnim resursima i tradicionalnim okusima ✓ unapređenje kvalitete smještaja i turističke ponude 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rat na istoku Europe i nestabilnost u susjednim zemljama ✓ nerazumne prepreke i neusklađenost u strategijama i prostornim planovima (lokalne, regionalne, nacionalne) ✓ neriješeni imovinsko-pravni odnosi ✓ spora i neučinkovita administracija na regionalnoj i nacionalnoj razini ✓ velika porezna opterećenja i parafiskalni nameti ✓ opterećenost birokratskim propisima ✓ pandemija COVID-19 ✓ inflacija ✓ prelazak na EURO ✓ problem s isporukom dobara i usluga ✓ nedovoljna kontrola zaštite okoliša ✓ nedovoljna zaštita i očuvanje povijesno-kulturne baštine ✓ nema jasne i pregledne slike uvoza i izvoza poljoprivrednih proizvoda ✓ manjak kontrole kvalitete na tržištu hrane

¹⁹ Specifični oblici turizma su avanturistički, kulturni, sportski, lovni, robinzonski turizam i sl.

<ul style="list-style-type: none"> ✓ potencijal u proizvodnji hrane uz razvijanje alternativnih distribucijskih kanala ✓ potencijal za rast primarne poljoprivredne proizvodnje kroz jačanje malih PG-ova ✓ blizina i povezanost sa Splitom kao regionalnim središtem ✓ mogućnost uvođenja super brzog interneta na područje LAG-a ✓ nove tehnologije za povećanje produktivnosti na raspolaganju poljoprivrednicima i stočarima ✓ diversifikacija poljoprivrednih gospodarstava i stvaranje dodane vrijednosti ✓ mogućnost energetske neovisnosti svih sektora zbog velikog broja sunčanih dana ✓ mogućnost uspostave partnerskih odnosa sa europskim i hrvatskim LAG-ovima 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ nedostatak suradnje javnog i gospodarskog sektora ✓ neregularnost tržišta ✓ razvijena siva ekonomija ✓ odlazak radno aktivnog stanovništva (odlazak mladih, napuštanje sela) ✓ klimatske promjene
--	---

Analizom stanja provedenom na području LAG-a utvrđeno je kako je dio snaga, slabosti, prilika i prijetnji ostao isti u odnosu na programsko razdoblje 2014-2020. U odnosu na prošlo programsko razdoblje kada je provedena analiza stanja područja LAG-a kao jedna od snaga koju su sudionici kroz anketne upitnike najviše navodili su ljudski kapaciteti LAG-a i aktivno i stabilno članstvo (tijela LAG-a) koje je provedbom LRS u razdoblju 2014-2020. godine steklo iskustvo i znanje koje će olakšati pripremu i provedbu nove LRS. LAG je kroz aktivnosti na terenu i animaciju u prethodnom programskom razdoblju, kao i kroz pripremu i provedbu ostalih projekata na kojima je bio partner vrlo dobro upoznat s potrebama na terenu. Kao i do sada, snaga LAG-a su visoka razina očuvanosti okoliša, poljoprivredne površine, velik broj poljoprivrednih gospodarstava, bogato nasljeđe poljoprivredne proizvodnje i raspoloživost vodnih resursa koje pružaju mogućnost za aktivno ulaganje u sektor poljoprivrede kroz jačanje poljoprivrednih gospodarstava, povećanje njihovog proizvodnog kapaciteta te modernizaciju i unapređenje procesa rada uvodeći digitalizaciju i korištenjem modernih tehnologija. Snage područja LAG-a su i zajednički lokalni identitet, povezanost i suradnja dionika na terenu. Područje LAG-a ima bogato povijesno i kulturno nasljeđe, širok raspon mogućnosti za razvoj aktivnog turizma i velik broj organizacija civilnog društva koje aktivno sudjeluju u jačanju socijalne kohezije na terenu. Na području LAG-a se nalaze poduzetničke zone, odnosno infrastruktura za razvoj poduzetništva.

Kao i na području gotovo cijele Hrvatske tako su i na području LAG-a prisutni negativni demografski trendovi uzrokovani s jedne strane izraženim prirodnim padom, a s druge strane iseljavanjem stanovništva. Uz to je prisutna i neprilagođenost radnih vještina i znanja radno sposobnog stanovništva potrebama tržišta rada, niska platežna moć stanovništva, nedovoljna educiranost zaposlenika javne uprave o mogućnostima koje pružaju EU sredstva. Na području LAG-a je relativno slabo razvijena mala infrastruktura, nedostaju sadržaji za djecu i mlade. U pojedinim područjima LAG-a je ograničen pristup brzom internetu. Veliki broj poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a koristi zastarjelu mehanizaciju i opremu koja osim što im otežava i produljuje proces rada, iziskuje veće financijske troškove i zagađuje okoliš. Uz probleme sa zastarjelom opremom i mehanizacijom, problem su im i prevelika usitnjenost poljoprivrednih površina i neriješeni imovinsko-pravni odnosi koji im otežavaju širenje gospodarstva i povećanje poljoprivredne proizvodnje, a posljedično tome i povećanje prihoda. Područje LAG-a nije pokriveno sustavima za navodnjavanje što poljoprivrednicima stvara rizik od gubitaka prihoda uslijed velikih suša. Poljoprivrednici imaju relativno lošu suradnju i nisu dovoljno umreženi, što im otežava konkurentnost na tržištu, a nedovoljna educiranost i informiranost im otežava da iskoriste sve mogućnosti koje

im stoje na raspolaganju. Na području LAG-a nije razvijena proizvodna i prerađivačka industrija, a problem je i nedovoljna valoriziranost tradicijskih proizvoda. Turistički potencijal područja je nedovoljno iskorišten, dok je cjelogodišnji turizam u potpunosti nerazvijen.

Prilika za razvoj i unapređenje života na području LAG-a pruža se kroz financiranje projekata sredstvima EU, posebice sredstvima iz SPZPP-a, sredstvima koje LAG-a ima na raspolaganju te nacionalnim sredstvima. Uz financiranje sredstvima EU prilike za razvoj i unapređenje su sve veća valorizacija ekološkog uzgoja, rast potražnje za poljoprivrednim proizvodima s dodatnom vrijednošću, umrežavanje na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, nove tehnologije za povećanje produktivnosti na raspolaganju poljoprivrednicima i stočarima, unapređenje poljoprivrednih gospodarstava i stvaranje dodane vrijednosti, potencijal u proizvodnji hrane uz razvijanje alternativnih distribucijskih kanala i potencijal za rast primarne poljoprivredne proizvodnje kroz jačanje malih PG-ova. Za dodatni razvoj područja i unapređenje kvalitete života na području LAG-a pružaju se i mogućnosti kroz stvaranje energetske neovisnosti, prelazak na nove i moderne tehnologije te uvođenje super brzog interneta koji bi omogućio korištenje tih istih modernih tehnologija na učinkovit način. Područje LAG-a je u neposrednoj blizini grada Splita, koji, osim što je regionalno središte, je i grad koji bilježi trendove rasta i po pitanju broja turističkih dolazaka i po pitanju broja noćenja. Uzimajući u obzir povećanu potražnju za posebnim oblicima turizma i trendove rasta u korištenju turističkih proizvoda baziranih na prirodnim resursima i tradicionalnim okusima, području LAG-a se pruža prilika za unapređenje turističke ponude. Prilike za umrežavanje, stvaranje partnerskih odnosa, jačanje kapaciteta ljudskih resursa, razmjenu znanja i iskustava području LAG-a se pružaju kroz mogućnost uspostave partnerskih odnosa s europskim i hrvatskim LAG-ovima.

U izazovnim vremenima u kojima živimo, rat na istoku Europe je svakako jedna od najvećih prijetnji, koja uz sebe dovodi do dodatnih rizika kao što su: inflacija, problemi s isporukom dobara i usluga, problemi s dostupnošću energenata, sirovina, hrane i sl. Situacija na istoku Europe dovodi i do nestabilnosti u susjednim zemljama i u samoj RH. Na razvoj područja LAG-a, kvalitetu rada i života na području kao i gospodarski razvoj negativno utječu nerazumne prepreke i neusklađenost u strategijama i prostornim planovima (lokalne, regionalne, nacionalne), neriješeni imovinsko-pravni odnosi, spora i neučinkovita administracija na regionalnoj i nacionalnoj razini, velika porezna opterećenja i parafiskalni nameti te opterećenost birokratskim propisima. Kao i cijeloj Hrvatskoj tako i LAG-u, veliku prijetnju predstavlja prelazak na EURO koji se događa u vrijeme inflacije i nestabilnosti u trenutku kada je gospodarstvo dosta oslabljeno nakon godina COVID-a. Pandemija uzrokovana COVID-om 19 još uvijek nije stvar prošlosti te i dalje predstavlja veliku prijetnju. Područje LAG-a je suočeno s odlaskom radno aktivnog stanovništva (odlazak mladih, napuštanje sela). Jednu od najznačajnijih prijetnji svakako predstavljaju klimatske promjene uzrokovane nedovoljnim očuvanjem okoliša na svim razinama. Nepostojanje jasne i pregledne slike uvoza i izvoza poljoprivrednih proizvoda, manjak kontrole kvalitete na tržištu hrane, nereguliranost tržišta, nedostatak suradnje javnog i privatnog sektora i razvijena siva ekonomija predstavljaju veliku prijetnju za opstanak i razvoj poljoprivrede i gospodarstva općenito.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba LAG područja

Tablica 25: Potrebe LAG područja

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS kojim se ispunjava potreba
1. Povećati broj konkurentnih, otpornih i održivih poljoprivrednih gospodarstava sa većim i stabilnijim prihodima modernizacijom poslovnih procesa, inovacijama, digitalizacijom, razmjenom znanja, vještina i iskustva, unapređenjem proizvodnje vodeći računa o zaštiti okoliša, prilagodbi i ublažavanju klimatskih promjena i očuvanje bioraznolikosti	Uzimajući u obzir sve podatke i informacije koje LAG aktivno radeći s poljoprivrednicima ima, velikim interesom na LAG Natječajima za poljoprivrednike te analizom stanja, konzultacijama na terenu i podacima prikupljenim kroz anketne upitnike, prepoznata je potreba za povećanjem broja konkurentnih poljoprivrednih gospodarstava. Poljoprivrednici su istaknuli potrebu za modernizacijom poslovnih procesa rada i opreme, kao i potrebu za ulaganjima u poljoprivredne potencijale kako bi se razvila i unaprijedila primarna poljoprivredna proizvodnja. Također, iskazali su interes za ulaganje u obnovljive izvore energije kao i digitalizaciju u svrhu smanjivanja troškova i olakšavanja pojedinih procesa rada. Modernizacijom poslovanja i smanjenjem troškova povećala bi se konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava i zadovoljila potreba za njihovim osnaživanjem.	1.Unapređenje poljoprivrede na području LAG-a	1.1.Poticanje konkurentne modernizirane, učinkovite, inovativne i održive poljoprivrede promocijom i poticanjem razmjene znanja, iskustva, vještina, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi
2. Povećati broj ulaganja u malu društvenu, komunalnu, turističku i ostalu infrastrukturu koja podiže kvalitetu života u lokalnoj zajednici	Dosadašnje iskustvo i informacije, analiza stanja te konzultacije na terenu i analiza anketnih upitnika iznjedrili su potrebu za ulaganjem u javnu infrastrukturu na području LAG-a. Iako LAG ne raspolaže izdašnim sredstvima, upravo sredstva koja LAG ima na raspolaganju pružaju mogućnost za ulaganje u infrastrukturne projekte za koje je teško pronaći financijska sredstva i/ili zatvoriti financijsku konstrukciju. Potreba za ulaganjem u revitalizaciju, modernizaciju i izgradnju društvene infrastrukture jedna je od ključnih potreba u lokalnoj zajednici jer utječe na kvalitetu života i ostanak ljudi u ruralnim područjima. Stoga je LAG-u cilj u skladu s mogućnostima dati minimalan doprinos. Ovi projekti su manjeg obujma, ali donose korist cijeloj zajednici i području.	2.Unapređenje kvalitete života na području LAG-a	2.1. Doprinos unapređenju kvalitete života ulaganjima u lokalnu infrastrukturu

3. Povećati broj održivih, konkurentnih, inovativnih i digitaliziranih gospodarstvenika na području LAG-a	Analizom stanja, konzultacijama na terenu kao i analizom anketnih upitnika javila se i potreba za osnaživanjem gospodarskog sektora. Gospodarstvenici teško dolaze do bespovratnih sredstava, posebno oni manji koji su često nekonkurentni na natječajima i/ili nemaju dovoljno financijskih sredstava za sufinanciranje/ predfinanciranje velikih projekata. LAG je prepoznao gospodarstvenike kao važan faktor u razvoju lokalne zajednice i razvoju poduzetničke „klime“ u zajednici. Stoga, u skladu sa konzultacijama na terenu ulaganjem u modernizaciju procesa rada i opreme, te digitalizaciju i inovacije cilj je ojačati gospodarstvenike.	3. Razvoj gospodarstva na području LAG-a	3.1. Poticanje i osnaživanje održivog, konkurentnog i inovativnog gospodarskog razvoja na području LAG-a
4. Povećati broj održivih, konkurentnih i inovativnih aktivnosti neprofitnih organizacija na području LAG-a	Analizom stanja, konzultacijama na terenu kao i analizom anketnih upitnika javila se i potreba za poticanje i osnaživanje rada neprofitnog sektora. Neprofitni sektor ima veliku ulogu u zajednici, jer svojim aktivnostima doprinosi stvaranju dodatnih sadržaja. U svrhu stvaranja dodatnih sadržaja, provedbe novih aktivnosti i/ili unapređenja već postojećih potrebno je omogućiti im nabavku nove, inovativne opreme koja bi provedbu aktivnosti podigla na viši nivo.	4. Razvoj neprofitnog sektora na području LAG-a	4.1. Poticanje i osnaživanje održivog i inovativnog neprofitnog sektora na području LAG-a

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
1. Unapređenje poljoprivrede na području LAG-a	U programskom razdoblju 2014-2020/2021-2022 godina s područja LAG-a je veliki broj PG-ova pokazao interes i prijavio se na natječaj PRR i LAG Natječaj za ulaganje u poljoprivredu. Cilj je utemeljen na potrebama identificiranim tijekom konzultacija na terenu te obrade anketnih upitnika, čime se osigurava da će LAG provedbom LRS raditi na unapređenju lokalne zajednice u skladu s njihovim potrebama. Ovaj opći cilj ima fokus na unapređenju poljoprivrede i kvalitete života poljoprivrednika na području LAG-a. Provođenjem intervencija unutar LRS, LAG će pridonijeti rješavanju potreba poljoprivrednika i njihovom jačanju i osnaživanju.	1.1. Poticanje konkurentne modernizirane, učinkovite, inovativne i održive poljoprivrede promocijom i poticanjem razmjene znanja, iskustva, vještina, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi	Ovaj specifični cilj se odnosi na poticanje konkurentne i održive poljoprivrede. Planirano je kroz povećanje proizvodnog potencijala, modernizaciju procesa rada, digitalizaciju i energetske neovisnost poljoprivrednih gospodarstava modernizirati njihovo poslovanje, smanjiti vrijeme i troškove rada kako bi bili konkurentniji na tržištu.

<p>2. Unapređenje kvalitete života na području LAG-a</p>	<p>Lokalna infrastruktura na području LAG-a je u relativno lošem stanju i pokazala se potreba za ulaganjem u istu, pogotovo za ulaganje u malu lokalnu infrastrukturu za koju jedinice lokalne samouprave u svojim proračunima ne mogu osigurati sredstva, a na natječajima koji su rijetki je velika konkurencija i teško dolaze do sredstava. Za ostanak ljudi u ruralnim područjima neophodno je omogućiti razvoj lokalne infrastrukture i inovativnih rješenja u lokalnim zajednicama. Provođenjem intervencija unutar LRS, LAG će pridonijeti povećanju kvalitete života ulaganjem u malu infrastrukturu.</p>	<p>2.1. Doprinos unapređenju kvalitete života ulaganjima u lokalnu infrastrukturu</p>	<p>Ovaj cilj usmjeren je na izgradnju i revitalizaciju lokalne infrastrukture, što će pozitivno utjecati na kvalitetu života stanovnika na području LAG-a. Kroz ovaj specifični cilj, LAG želi doprinijeti povećanju kvalitete života u lokalnoj zajednici, očuvanju radnih mjesta i stvaranju novih sadržaja u svrhu smanjenja iseljavanja u lokalnoj zajednici. Pobošanje lokalne infrastrukture omogućit će stanovnicima bolji i brži pristup važnim uslugama i sadržajima, pridonoseći tako većoj socijalnoj koheziji i osnaživanju zajednice. Ulaganjem u ovu vrstu projekata, LAG ima za cilj doprinijeti stvaranju boljih uvjeta za život u lokalnoj zajednici i njenu dugoročnu održivost. Ovaj specifični cilj uz unapređenje kvalitete života kroz ulaganje u infrastrukturne projekte također prepoznaje važnost očuvanja radnih mjesta, kako bi se smanjio negativan utjecaj depopulacije i odlaska mladih iz ruralnih područja. Poticanje stvaranja boljih uvjeta kroz stvaranje novih sadržaja i unapređenje postojećih ključno je za osiguravanje održive budućnosti područja LAG-a, a ulaganja u javnu infrastrukturu predstavljaju jedan od prvih koraka u tom smjeru.</p>
<p>3. Razvoj gospodarstva na području LAG-a</p>	<p>Gospodarstvo na području LAG-a je kroz konzultacije na terenu iskazalo potrebu za ulaganjem u razvoj njihovog poslovanja. Ovaj cilj ima u fokusu unapređenje poslovnih procesa i modernizaciju gospodarstva na području LAG-a. Provođenjem intervencija unutar LRS, LAG će pridonijeti razvoju i jačanju gospodarstva na području LAG-a.</p>	<p>3.1. Poticanje i osnaživanje održivog, konkurentnog i inovativnog gospodarskog razvoja na području LAG-a</p>	<p>Ovim specifičnim ciljem, LAG potiče razvoj i unapređenje gospodarstva na području LAG-a. Unapređenjem procesa rada kroz primjenu modernih tehnologija i inovativnih pristupa cilj je osnaživanje i poticanje održivog, konkurentnog i inovativnog gospodarstva na području LAG-a. Doprinosi se održivom, konkurentnom i inovativnom gospodarskom razvoju na području LAG-a uz povećanje preduvjeta za održavanje postojećih i stvaranje novih radnih mjesta.</p>

<p>4. Razvoj neprofitnog sektora na području LAG-a</p>	<p>Neprofitni sektor na području LAG-a ima veliki utjecaj na kvalitetu života u zajednici. U svrhu kvalitetnije provedbe aktivnosti u zajednici i stvaranja novih sadržaja, konzultacije na terenu su iznjedrile potrebu za osnaživanjem i ulaganjem u neprofitni sektor na području LAG-a. Ovaj cilj ima u fokusu unapređenje i razvoj neprofitnog sektora na području LAG-a. Provođenjem intervencija unutar LRS, LAG će pridonijeti razvoju i jačanju neprofitnog sektora na području LAG-a, kao i općenito kvaliteti života u lokalnoj zajednici.</p>	<p>4.1. Poticanje i osnaživanje održivog i inovativnog neprofitnog sektora na području LAG-a</p>	<p>Ovim specifičnim ciljem, LAG potiče osnaživanje rada neprofitnog sektora. Modernizacijom te inovativnim pristupima cilj je osnaživanje neprofitnog sektora, ali i povećanje kvalitete života na području LAG-a. Kroz ovaj specifični cilj, želi se ulaganjem u neprofitni sektor ojačati sam neprofitni sektor, ali i unaprijediti sadržaje i aktivnosti koje neprofitni sektor u lokalnoj zajednici provodi. Uz jačanje neprofitnog sektora koji će svojim angažmanom u zajednici povećati kvalitetu života i dostupne aktivnosti/sadržaje doprinosi se i očuvanju radnih mjesta i otvaranju mogućnosti za dodatna zapošljavanja.</p>
--	---	--	---

Uspješno ostvarenje općih i specifičnih ciljeva LAG-a moguće je jedino uz aktivno uključivanje svih relevantnih dionika u procesu planiranja i provedbe, te praćenje i evaluaciju rezultata. LAG teži ostvariti ciljeve i u mjeri u kojoj je moguće doprinijeti kvaliteti života u lokalnoj zajednici, zadržavanju postojećih i stvaranju novih radnih mjesta te jačanju poljoprivrednih gospodarstava, ostalih gospodarstvenika te neprofitnog sektora.

Analiza područja je pokazala snage slabosti, prilike i prijetnje LAG područja. Tijekom konzultacijskog procesa identificirale su se potrebe na koje se će se odgovoriti Intervencijama u LRS. Potporama za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu zatim u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a te jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja i neprofitnog sektora na području LAG-a će se ostvariti ciljevi unapređenja poljoprivrede, kvalitete života, gospodarstva i neprofitnog sektora. Ostvarenjem ciljeva provedbom intervencija će se ostvariti doprinijeti povećanju kvalitete života na području cijelog LAG-a.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
1.Unapređenje poljoprivrede na području LAG-a	1.1.Poticanje konkurentne modernizirane, učinkovite, inovativne i održive poljoprivrede promocijom i poticanjem razmjene znanja, iskustva, vještina, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi	1. Povećati broj konkurentnih, otpornih i održivih poljoprivrednih gospodarstava sa većim i stabilnijim prihodima modernizacijom poslovnih procesa, inovacijama, digitalizacijom, razmjenom znanja, vještina i iskustva, unapređenjem proizvodnje vodeći računa o zaštiti okoliša, prilagodbi i ublažavanju klimatskih promjena i očuvanje bioraznolikosti	1.1.1. „Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a“
2.Unapređenje kvalitete života na području LAG-a	2.1. Doprinos unapređenju kvalitete života ulaganjima u lokalnu infrastrukturu	2. Povećati broj ulaganja u malu društvenu, komunalnu, turističku i ostalu infrastrukturu koja podiže kvalitetu života u lokalnoj zajednici	2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a“
3. Razvoj gospodarstva na području LAG-a	3.1. Poticanje i osnaživanje održivog, konkurentnog i inovativnog gospodarskog razvoja na području LAG-a	3. Povećati broj održivih, konkurentnih, inovativnih i digitaliziranih gospodarstvenika na području LAG-a	3.1.1. „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“
4. Razvoj neprofitnog sektora na području LAG-a	4.1. Poticanje i osnaživanje održivog i inovativnog neprofitnog sektora na području LAG-a	4. Povećati broj održivih, konkurentnih i inovativnih aktivnosti neprofitnih organizacija na području LAG-a	4.1.1. „Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativna visina proračuna projekta suradnje
Međuteritorijalni	Poljoprivreda, lokalna gastronomija	Najmanje 20 poljoprivrednika/obrta poslovnog sektora koji će sudjelovati u aktivnostima - studijska putovanja	1,00%

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	1.1.1. „Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a“
Grupa intervencije	Grupa -1 Investicije
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)	<p>Na temelju SWOT analize i participativnog procesa izrade LRS (konzultacija na terenu i anketnih upitnika) identificirala se potreba br. 1 P1: „Povećati broj konkurentnih, otpornih i održivih poljoprivrednih gospodarstava sa većim i stabilnijim prihodima modernizacijom poslovnih procesa, inovacijama, digitalizacijom, razmjenom znanja, vještina i iskustva, unapređenjem proizvodnje vodeći računa o zaštiti okoliša, prilagodbi i ublažavanju klimatskih promjena i očuvanje bioraznolikosti“ na temelju čega je i izrađena ova intervencija. Kroz ovu intervenciju planirana su ulaganja u povećanje proizvodnog kapaciteta, poboljšanje materijalne imovine (modernizaciju i opremanje) čime će se doprinijeti smanjenju troškova proizvodnje, povećanju produktivnosti i učinkovitosti proizvodnje. Poticat će se poboljšanje materijalne imovine (modernizacija/opremanje) u svrhu učinkovitije poljoprivredne proizvodnje, uvođenja digitalizacije i korištenje obnovljivih izvora energije, odnosno primjena zelenih/inovativnih rješenja u svrhu ublažavanja klimatskih promjena i zaštite okoliša i sl. Lista prihvatljivih aktivnosti definirati će se prilikom objave Natječaja.</p> <p>Intervencija je namijenjena fizičkim i pravnim osobama upisanim u Upisnik poljoprivrednika ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva od 3.000 EUR-a.</p> <p>Provedbom ove intervencije doprinosi se:</p> <p>-opći cilj 1 „Unapređenje poljoprivrede na području LAG-a“</p> <p>Obrazloženje: Dosadašnji rad s poljoprivrednicima, interes na LAG Natječajima, analiza područja LAG-a, kao i rezultati anketnih upitnika te zaključci s konzultacija na terenu koje su održane u svrhu izrade LRS LAG-a, pokazali su da bi poljoprivrednici s područja LAG-a za konkurentno, učinkovito i održivo poslovanje trebali između ostalog ulagati u poboljšanje kvalitete materijalne imovine. Time će se osigurati njihova tehnička i tehnološka učinkovitost koja je važan preduvjet za rast produktivnosti i osiguranje temelja za dugoročnu konkurentnost.</p> <p>Slaba kvaliteta i zastarjelost materijalne imovine kojom se raspolaže u bavljenju poljoprivredom povećava troškove, produljuje i otežava rad, čini poljoprivredna gospodarstva nekonkurentnim na tržištu i dugoročno neisplativa. To za posledicu ima smanjenje interesa za bavljenje poljoprivredom posljedično i negativna demografska kretanja. Ovom intervencijom se također želi pridonijeti smanjenju gubitka interesa stanovništva za bavljenje poljoprivredom uslijed velikog rasta cijena (povećanih troškova) i povećanju motiviranosti za bavljenje učinkovitijom, održivom i konkurentnom poljoprivredom.</p> <p>Ostvarenjem općeg cilja 1, LAG planira unaprijediti kvalitetu života na svom području kroz poticanje konkurentnog i održivog razvoja uz povećani broj održivih i konkurentnih gospodarstava. Ulaganje u unapređenje poslovnih procesa</p>

rada, poboljšanje kvalitete materijalne imovine s većom usmjerenošću na inovacije/digitalizaciju i tehnologiju doprinijet će konkurentnosti i održivosti PG-ova te povećanju kvalitete života stanovnika ruralnih područja.

-SC 1.1." Poticanje konkurentne, modernizirane, učinkovite, inovativne i održive poljoprivrede promocijom i poticanjem razmjene znanja, iskustva, vještina, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi "

Obrazloženje: Provedbom intervencije financirat će se projekti poljoprivrednika koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom. Osim ulaganja u unapređenje procesa rada i nabavku strojeva, opreme i gospodarskih vozila, financirati će se i povećanje standardne operativne jedinice (SO) kroz podizanje višegodišnjih nasada, kupnju autohtonih pasmina, izgradnju plastenika i staklenika (ostale prihvatljive aktivnosti bit će detaljnije definirane prilikom objave Natječaja).

Ulaganja ovakve vrste omogućuju poljoprivrednicima smanjenje troškova, veću iskoristivost poljoprivrednog potencijala, modernizaciju i veću konkurentnost na tržištu. Provedbom intervencije doprinijeti će se poboljšanju gospodarskih rezultata, olakšavanju restrukturiranja i modernizacije, osobito s ciljem povećanja tržišnog sudjelovanja i usmjerenosti, na sveukupno unapređenje poljoprivredne djelatnosti.

Nadalje, LAG će provedbom ove intervencije voditi računa o strukturi poljoprivrednih gospodarstava LAG područja utvrđene tijekom analize stanja područja poštujući načela nediskriminacije i transparentnosti postupaka.

Kroz ovaj specifični cilj, LAG nastoji potaknuti razvoj i konkurentnost lokalne poljoprivrede poticanjem modernizacije poljoprivrednih gospodarstava, inovativnosti, digitalizacije i zelenog poslovanja. Ulaganjem u modernizaciju poslovnih procesa rada, poboljšanje materijalne imovine dugoročne i kratkoročne, digitalizaciju i inovacije kroz uvođenje novih tehnologija i povećanja SO-a doprinijet će se ostvarivanju pretpostavki za postati konkurentniji te očuvanju okoliša i smanjenju negativnih utjecaja na klimu.

Provedbom ulaganja povećati će se kvaliteta proizvoda i doprinijeti će se smanjenju emisije stakleničkih plinova odnosno doprinijeti učinkovitoj zaštiti okoliša.

-Specifičnom cilju ZPP-a: SO2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju

Obrazloženje: Kako bi poljoprivrednici unaprijedili svoje poslovanje te povećali svoju konkurentnost na tržištu, potrebno je pružiti im mogućnost da se prilagode i da mogu odgovoriti na zahtjeve tržišta. To će im biti jednostavnije i lakše postići ako im se omogući digitalizacija i modernizacija zastarjele materijalne imovine (strojeva i opreme) te unapređenje proizvodnih procesa s ciljem smanjivanja i olakšavanja procesa rada, a u svrhu povećanja konkurentnosti na tržištu.

Osim toga, povećanje ekonomske veličine, odnosno povećanje poljoprivrednih potencijala omogućava bolje iskorištavanje tržišnih prilika i rast poljoprivrednih gospodarstava.

Kroz intervencije koje potiču ulaganje u modernizaciju, konkurentnost na tržištu, digitalizaciju, zeleno poslovanje i održivost, LAG pomaže poljoprivrednim gospodarstvima u smanjenju troškova i olakšanju radnih procesa, unapređenju proizvodnih procesa i očuvanju okoliša. Ulaganje u nove tehnologije i povećanje ekonomske veličine

	<p>omogućuje poljoprivrednicima bolje pozicioniranje i ostvarivanje pretpostavki za postati konkurentniji na tržištu kao i održivost.</p> <p>Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazateljima ZPP-a i to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - R9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava (Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa) - R37-Rast i radna mjesta u ruralnim područjima <p>Obrazloženje: Prema dostupnim podacima na području LAG-a je u Upisnik poljoprivrednika evidentirano sveukupno 1800 poljoprivrednih gospodarstava.</p> <p>Poljoprivrednih gospodarstava s ekonomskom veličinom većom od 3.000 EUR-a je ukupno 627.</p> <p>Očekivani rezultat provedbe ove intervencije je minimalno 40 korisnika koji su ostvarili potporu što čini 2,22 % od sveukupnog broja evidentiranih poljoprivrednika u Upisniku odnosno 6,37% od ukupnog broja potencijalnih/prihvatljivih korisnika ove intervencije (onih koji imaju ekonomsku veličinu najmanje 3.000,00 EUR-a.).Provedbom intervencije doprinosi se Pametnoj tranziciji ruralnog gospodarstva, budući da će se načela kriterija između ostalih i temeljiti na poticanju digitalizacije i zelene tranzicije koje spadaju u domenu "Pametnih sela".</p> <p>Dodana vrijednost intervencije u provedbi LEADER pristupa</p> <p>Ova intervencija doprinosi više elemenata dodane vrijednosti u provedbi LEADER pristupa na način da se provedbom ove intervencije sufinanciraju projekti s jedinstvenim vrijednostima za LAG područje te se omogućuju poboljšani rezultati i učinci .</p> <p>Ova intervencija direktno odgovara na potrebe lokalnog područja, konkretno na potrebe poljoprivrednika koji su kroz anketne upitnike i konzultacijski proces na terenu imali priliku iznijeti svoje probleme, potrebe i prijedloge rješenja. Uzimajući u obzir sve dobivene informacije, identificirana su prihvatljiva ulaganja/troškovi koji će u skladu s mogućnostima provedbe ove intervencije, omogućiti usmjereniji razvoj poljoprivrednog potencijala LAG područja. Ulaganje u modernizaciju procesa rada, poboljšanje materijalne imovine te povećanje ekonomske veličine (kroz podizanje višegodišnjih nasada i kupnju životinja – autohtonih pasmina) s ciljem povećanja proizvodnje i modernizacije sveukupnog poslovanja PG-ova su prioritetna ulaganja koja će se sufinancirati ovom intervencijom. Takvim pristupom se osigurava usklađenost intervencije s identificiranim lokalnim potrebama i prioritetima, čime se postiže veći/konkretniji učinak i održivost ulaganja negoli bi se to moglo kroz intervencije SP ZPP. Provedbom ove intervencije također se doprinosi poboljšanju uključenosti lokalnih dionika, vidljivosti rada LAG-a i transparentnosti budući da je ova intervencija odgovor na identificirane ulazne podatke tijekom konzultacijskog procesa izrade LRS i odraz specifičnih potreba područja LAG-a.</p>
Ciljani korisnici	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika ekonomske veličine 3.000 EUR-a i više
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od

	<p>dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116</p> <ul style="list-style-type: none"> - mora biti upisan u Upisnik poljoprivrednika - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima - mora dokazati ekonomsku veličinu poljoprivrednog gospodarstva od najmanje 3.000 EUR-a. - korisnik biti u rangu mikro, malog ili srednjeg poduzeća na način i pod uvjetima kako je to propisano Prilogom I Uredbe (EU) br. 702/2014
<p>Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta</p>	<p>Prihvatljivi projekti su²⁰:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ulaganje u građenje novih /rekonstrukciju postojećih i/ili opremanje objekata na poljoprivrednom gospodarstvu koji su u funkciji osnovne djelatnosti (objekti za držanje životinja, zatvorenih/zaštićenih prostora i objekata za uzgoj jednogodišnjeg i višegodišnjeg bilja, sjemena i sadnog materijala i gljiva, objekata za skladištenje, hlađenje, čišćenje, sušenje, zamrzavanje, klasiranje i pakiranje proizvoda iz vlastite primarne poljoprivredne proizvodnje, ostalih gospodarskih objekata koje su u funkciji osnovne djelatnosti, postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za potrebe vlastitih proizvodnih pogona korisnika, sustavi za navodnjavanje na poljoprivrednom gospodarstvu) - poboljšanje materijalne imovine (kupnja poljoprivredne opreme i strojeva u svrhu unapređenja proizvodnog procesa te gospodarskih vozila za vlastitu primarnu poljoprivrednu proizvodnju) - restrukturiranje postojećih i/ili podizanje novih višegodišnjih nasada - kupnja životinja - ulaganje u obnovljive izvore energije i zelenu i digitalnu tranziciju. <p>Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalih su:²¹</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG-a u naseljima s najviše 25.000 stanovnika - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva ZPP za razdoblje 2023. – 2027. - odnositi se na proizvodnju proizvoda primarne poljoprivredne proizvodnje, a koji su navedeni u Prilogu I. Ugovora
<p>Načela kriterija odabira</p>	<p>Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ekonomskoj veličini poljoprivrednog gospodarstva - prioritetnom sektoru (stočarstvo, povrćarstvo i voćarstvo) - korištenju obnovljivih izvora energije, zelena i digitalna tranzicija - broju novostvorenih radnih mjesta; broju očuvanih radnih mjesta (zaposlen i/ili se po završetku projekta planira zaposliti i plaćati doprinose po osnovi poljoprivrede)

²⁰ Svi prihvatljivi projekti bit će dodatno propisani LAG Natječajem

²¹ Svi uvjeti prihvatljivosti projekta bit će dodatno propisani LAG Natječajem

	Prioritet će imati PG-ovi s manjom ekonomskom veličinom koji ulažu u sektor stočarstva, koriste obnovljive izvore energije, UVODE DIGITALIZACIJU te doprinose očuvanju i/ili stvaranju novih radnih mjesta.
Najniža ukupna vrijednost projekta	minimalno 5.882,35 EUR-a
Najviša ukupna vrijednost projekta	100.000,00 EUR-a
Najniži iznos potpore po projektu	minimalno 5.000,00 EUR-a
Najviši iznos potpore po projektu	20.000,00 EUR-a
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 65% prihvatljivih troškova projekta, najviše 80% kada je korisnik mladi poljoprivrednik kako je definirano u SP ZPP, najviše 85% za ulaganja malih poljoprivrednih gospodarstava kako su definirana u SP ZPP

Pokazatelji

Poljoprivrednici koji su ostvarili potporu kroz intervenciju	Minimalno 40 poljoprivrednika koji su ostvarili potporu kroz intervenciju
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	0 novih radnih mjesta (puno radno vrijeme)
Broj sačuvanih radnih mjesta	Minimalno 2 sačuvana radna mjesta.

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Poljoprivrednici koji su ostvarili potporu kroz intervenciju • Pokazatelj ostvarenja doprinosi R.9 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednika
	Ciljna vrijednost	Minimalno 40 poljoprivrednika koji su ostvarili potporu kroz intervenciju
2.	Naziv pokazatelja	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme) • Pokazatelj ostvarenja doprinosi R.37 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj novih radnih mjesta
	Ciljna vrijednost	0 novih radnih mjesta (puno radno vrijeme)
3.	Naziv pokazatelja	Broj sačuvanih radnih mjesta (puno radno vrijeme) • Pokazatelj ostvarenja ne doprinosi R.37 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj sačuvanih radnih mjesta
	Ciljna vrijednost	Minimalno 2 sačuvana radna mjesta.

Naziv i kod intervencije	2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a“
Grupa intervencije	Grupa -1 Investicije
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)	<p>Na temelju SWOT analize i participativnog procesa izrade LRS (konzultacija na terenu i anketnih upitnika) identificirala se potreba br. 2 P2: „Povećati broj ulaganja u malu društvenu, komunalnu, turističku i ostalu infrastrukturu koja podiže kvalitetu života u lokalnoj zajednici“ na temelju čega je izrađena ova intervencija. Kvalitetna lokalna infrastruktura i prateće usluge značajno doprinose kvaliteti života na svakom području. Analiza područja LAG-a, rezultati provedenih anketnih upitnika te konzultacija na terenu ukazali su na nedovoljnu kvalitetu lokalne infrastrukture i potrebu za ulaganjem u istu kroz stvaranje novih sadržaja ili poboljšanje i unapređenje postojećih.</p> <p>Kroz ovu intervenciju planira se pružiti potpora za unaprjeđenje kvalitete postojeće lokalne infrastrukture, izgradnju nove infrastrukture (s opremom ili bez nje) te povećanja kvalitete pružanja usluga i sadržaja lokalnom stanovništvu. Lista prihvatljivih ulaganja bit će definirana prilikom objave Natječaja.</p> <p>Provedbom ove intervencije će se doprinijeti ostvarenju:</p> <p>-opći cilj 2 „Unapređenje kvalitete života na području LAG-a“</p> <p>Obrazloženje: Dosadašnji rad s predstavnicima javnog sektora kao i komunikacija s lokalnim dionicima i stanovništvom na području LAG-a, analiza područja LAG-a, rezultati anketnih upitnika i zaključci s konzultacija na terenu koje su održane u svrhu izrade LRS LAG-a, pokazali su da su potrebna dodatna ulaganja u javnu infrastrukturu s ciljem povećanja kvalitete života i zadržavanja stanovništva u ruralnom području. Ovom intervencijom, ulaganjem u javnu infrastrukturu, koristi od projekta ima cjelokupno stanovništvo područja LAG-a.</p> <p>Analiza, anketni upitnici te konzultacije na terenu pokazali su da LAG području nedostaju kvalitetna dječja i sportska igrališta, potrebno je dodatno ulaganje u neke društvene i vatrogasne domove, groblja, zelene površine poput parkova, tematskih staza i sl.</p> <p>Intervencijom 2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a“ pruža se mogućnost izgraditi novu i unaprijediti/poboljšati postojeću lokalnu infrastrukturu, čime bi se povećala kvaliteta života LAG područja. Kako je u novom ZPP RH 2023-2030 predviđeno veliko smanjenje ulaganja i ograničenje u prihvatljivim projektima/aktivnostima u lokalnu infrastrukturu kroz Intervenciju u SP ZPP RH, a ostali nacionalni i regionalni natječaji za „manje“ infrastrukturne projekte nude manja sredstva i veći udio sufinanciranja, intervencija LAG-a možda će biti jedina mogućnost da JLS-ovi koji imaju ograničene proračune dobiju sredstva za ulaganja ove vrste na svojem području.</p> <p>Specifični cilj 2.1. „Doprinos unapređenju kvalitete života ulaganjima u lokalnu infrastrukturu“: Obrazloženje: Cilj ove intervencije je unaprijediti kvalitetu života na ruralnom području LAG-a kroz ulaganje u izgradnju nove i</p>

unapređenje/poboljšanje postojeće infrastrukture čime se osiguravaju bolji uvjeti za život lokalnog stanovništva. Izgradnjom dodatne i unapređenjem postojeće lokalne infrastrukture, ova intervencija će omogućiti stanovnicima pristup novim i kvalitetnijim uslugama i sadržajima što utječe na kvalitetu života i potiče ostanak u ruralnim područjima.

Nadalje, LAG će provedbom ove intervencije voditi računa o strukturi potencijalnih korisnika LAG područja utvrđene tijekom analize stanja područja poštujući načela nediskriminacije i transparentnosti postupaka.

Specifični cilj ZPP. SO 8 „Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo“:

Obrazloženje: Cilj ulaganja u javnu infrastrukturu je osigurati što bolje uvjete života u ruralnim zajednicama te zadržati lokalno stanovništvo na lokalnom području (u ruralnim sredinama). Ove aktivnosti će poboljšati kvalitetu života na području LAG-a, pružajući poticaj za razvoj i napredak ruralnog gospodarstva kroz društveno-ekonomsku održivost.

Izgradnjom nove i poboljšanjem postojeće lokalne infrastrukture, ovaj cilj doprinosi promicanju bolje kvalitete života i zapošljavanja. Također, cilj potiče socijalnu uključenost i lokalni razvoj u ruralnim područjima, promovirajući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo. Ove mjere stvaraju poticajne uvjete za očuvanje radnih mjesta, privlačenje novih investicija i održavanje vitalnosti ruralnih zajednica, čime se pridonosi cjelokupnom razvoju i prosperitetu tih područja.

Provedbom ove intervencije potencijalno se doprinosi pokazatelju rezultata R. 37 ZPP. „Rast i radna mjesta u ruralnim područjima“:

Obrazloženje: Poboljšanjem infrastrukture i stvaranjem boljih uvjeta života, očekuje se privlačenje novih investicija i potencijalno stvaranje dodatnih radnih mjesta u budućnosti.

Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata R.41 ZPP-a „Povezivanje ruralne Europe“:

Obrazloženje: Izgradnjom nove i poboljšanjem kvalitete postojeće lokalne infrastrukture, očekuje se da će cjelokupno stanovništvo LAG-a (min 8.000 stanovnika) ostvariti koristi provedbom ove intervencije. Provedbom ove intervencije stvaraju se poboljšani uvjeti za život u ruralnom području kroz povećanje kvalitete života, stvaranje dodatnih sadržaja i pristup novim uslugama te se stvara osnova za održivi razvoj lokalnog područja.

Dodana vrijednost intervencije u provedbi LEADER pristupa

Ova intervencija doprinosi više elemenata dodane vrijednosti u provedbi LEADER pristupa na način da se provedbom ove intervencije sufinanciraju projekti s jedinstvenim vrijednostima za LAG područje te se omogućuju poboljšani rezultati i učinci. Identifikacijom potreba lokalne zajednice kroz anketne upitnike, konzultacije na terenu i radionice iskazane su potrebe za aktivnostima ulaganja u „sadržaje, opremanja, rekonstrukcije“ lokalne infrastrukture te je slijedom navedenog kreirana ova intervencija.

LAG intervencija doprinosi povećanju/jačanju socijalnog (društvenog) kapitala budući da prihvatljiva ulaganja između ostalih doprinose očuvanju kulturnih vrijednosti, produblivanju solidarnosti, promociji zdravijeg načina

	<p>života, jačanju kohezije među stanovnicima područja i ostalih vrijednosti koji sveukupno podižu kvalitetu života na pojedinom području.</p> <p>Određivanjem načela kriterija i prioriternih ulaganja se osigurava usklađenost intervencije s identificiranim specifičnim lokalnim potrebama čime se postiže veći/konkretniji učinak i održivost ulaganja nego bi se to moglo kroz intervencije SP ZPP.</p> <p>Nadalje, ostali raspoloživi izvori sufinanciranja ili sufinanciraju „veće“ lokalne infrastrukturne projekte ili traže veći, najčešće teško ostvariv udio u sufinanciranju od strane nositelja (npr. JLS). „Mala“ ulaganja manjih vrijednosti su također od vitalne važnosti i koristi za lokalnu zajednicu. Proračuni JLS-ova i javnih ustanova LAG područja su skromni i u najvećoj mjeri služe za financiranje osnovnih usluga i redovnog poslovanja.</p> <p>Ovom intervencijom se pruža mogućnost sufinanciranja ulaganja u aktivnosti koje bi inače bile van mogućnosti osnovnih proračuna JLS, a od velikog su značaja za poboljšanje kvalitete života u lokalnoj zajednici i ostanak stanovništva u ruralnom području.</p> <p>Provedbom ove intervencije također se doprinosi poboljšanju uključenosti lokalnih dionika, vidljivosti rada LAG-a i transparentnosti budući da je ova intervencija odgovor na identificirane ulazne podatke tijekom konzultacijskog procesa izrade LRS i odraz specifičnih potreba područja LAG-a.</p>
Ciljani korisnici	<p>Prihvatljivi korisnici su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jedinice lokalne samouprave - trgovačka društva osnovana i u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave - javne ustanove neprofitnog karaktera osnovane i u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave (javni muzeji, galerije, turističke zajednice i sl.)
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su²²:</p> <ul style="list-style-type: none"> -imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; -imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; -ne smije biti u postupku pred-stečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima

²² Svi uvjeti prihvatljivosti korisnika će biti navedeni u LAG Natječaju

<p>Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta</p>	<p>Prihvatljivi projekti su rekonstrukcija postojećih i/ili izgradnja novih građevina sa ili bez opremanja za kulturno-društvenu, obrazovno-odgojnu i sportsko-rekreativnu namjenu poput²³:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dječji vrtići - kulturni domovi (uključujući domove mladih) - sportske građevine (zatvorene i otvorene) - biciklističke staze - javni muzeji - galerije - javne knjižnice - ustanove za djecu za posebne potrebe - ustanove za nezbrinutu djecu. i sl. <p>Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG-a u naseljima s najviše 25.000 stanovnika - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva ZPP za razdoblje 2023. – 2027. - aktivnosti vezane uz projekt/ulaganje ne smiju započeti prije podnošenja zahtjeva za potporu na LAG Natječaj (uključujući sklapanje ugovora s izvođačima/dobavljačima ili izvršenje narudžbe radova/robe od njih za prijavljena ulaganja), osim pripremnih aktivnosti (opći troškovi, stjecanje vlasništva nad nekretninom na kojoj će se obavljati investicija, ishođenje građevinske i drugih dozvola i s njima povezane aktivnosti do trenutka prijave početka građenja
<p>Načela kriterija odabira</p>	<p>Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udjelu sredstava korisnika u projektu - radnim mjestima u projektu (prioritet imaju projekti čijom provedbom se izravno čuvaju radna mjesta ili stvaraju nova radna mjesta) - vrsti ulaganja - uvođenje digitalizacije provedbom projekta <p>Prioritet će imati ulaganja u opremanje i rekonstrukciju postojeće lokalne infrastrukture s višim udjelom sredstava korisnika koja doprinose stvaranju novih radnih mjesta odnosno očuvanju postojećih i koja uvode digitalne tehnologije.</p>
<p>Najniža ukupna vrijednost projekta</p>	<p>Najniža ukupna vrijednost projekta je 5.000,00 EUR-a (bez PDV-a).</p>
<p>Najviša ukupna vrijednost projekta</p>	<p>Najviša ukupna vrijednost projekta je 300.000,00 EUR-a (bez PDV-a).</p>
<p>Najniži iznos potpore po projektu</p>	<p>Minimalno 5.000,00 EUR-a.</p>

²³ Svi uvjeti prihvatljivosti projekta će biti navedeni u LAG Natječaju

Najviši iznos potpore po projektu	Maksimalno 90.000,00 EUR-a
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore iznosi do 100% od ukupnih prihvatljivih troškova projekta.

Pokazatelji

Projekti koji su ostvarili potporu kroz intervenciju	Minimalno 8 projekata koji su ostvarili potporu kroz intervenciju
Korisnici koji imaju koristi od poboljšanja postojeće i izgradnje nove lokalne infrastrukture	Minimalno 8.000 korisnika koji će imati koristi od poboljšanja postojeće i izgradnje nove lokalne infrastrukture
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	0 novih radnih mjesta (puno radno vrijeme)
Broj sačuvanih radnih mjesta	Minimalno 1 sačuvano radno mjesto.

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Projekti koji su ostvarili potporu kroz intervenciju
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	Minimalno 8 projekata koji su ostvarili potporu kroz intervenciju
2.	Naziv pokazatelja	Korisnici koji imaju koristi od poboljšanja postojeće i izgradnje nove lokalne infrastrukture Pokazatelj ostvarenja doprinosi R.41 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj korisnika
	Ciljna vrijednost	Minimalno 8.000 korisnika koji će imati koristi od poboljšanja postojeće i izgradnje nove lokalne infrastrukture
3.	Naziv pokazatelja	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme) Pokazatelj ostvarenja doprinosi R.37 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj novih radnih mjesta
	Ciljna vrijednost	0 novih radnih mjesta (puno radno vrijeme)
4.	Naziv pokazatelja	Broj sačuvanih radnih mjesta (puno radno vrijeme) Pokazatelj ostvarenja ne doprinosi R.37 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj sačuvanih radnih mjesta
	Ciljna vrijednost	Minimalno 1 sačuvano radno mjesto.

Naziv i kod intervencije	3.1.1. „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“
Grupa intervencije	Grupa -1 Investicije
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)	<p>Na temelju SWOT analize i participativnog procesa izrade LRS (konzultacija na terenu i anketnih upitnika) identificirala se potreba br. 3 P3: „Povećati broj održivih, konkurentnih, inovativnih i digitaliziranih gospodarstvenika na području LAG-a“, temeljem čega je izrađena ova intervencija. Intervencija „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a omogućava ulaganja u gospodarski sektor s naglaskom na modernizaciju i unapređenje poslovanja na području LAG-a. Analizom područja, podataka dobivenih putem anketa i informacija prikupljenih tijekom konzultacija na terenu, pokazalo se kako na području LAG-a postoji veliki broj poslovnih subjekata koji se bave turizmom, preradom, proizvodnjom i sl., a imaju potrebe za modernizacijom, jačanjem, osnaživanjem i unapređenjem poslovanja u svrhu povećanja konkurentnosti na tržištu. Daljnjom analizom ispostavilo se kako veliki broj gospodarstvenika ima potrebu za dodatnim ulaganjima u svoje poslovanje kako bi mogli pratiti trendove na tržištu i ostvariti pretpostavke za postati konkurentniji i održiviji. Gospodarstvenici na području LAG-a posluju relativno dobro no kako bi bili konkurentni, posebice s pružateljima usluga u okolici Splita, potrebno je dodatno razvijanje, unapređenje i modernizacija poslovnih procesa i usluga. Kroz konzultacije na terenu iskristalizirala se potreba za kupnjom opreme i strojeva za razne profile gospodarstvenika, od pružatelja usluga u turizmu, manjih postrojenja do prerade i proizvodnje. Gospodarstvenici kojima je namijenjena ova intervencija u većini slučajeva ne mogu konkurirati na drugim natjecajima, a zbog prevelike konkurencije najčešće budu ispod praga raspoloživih sredstva. Ovom intervencijom doprinosi se poboljšanju kvalitete gospodarskih usluga i proizvoda na području LAG-a i doprinijeti će se rješavanju prepoznate potrebe na području LAG-a. Ova intervencija namijenjena je postojećim gospodarskim subjektima koji su poslovali u godini prije raspisivanja Natječaja te će unapređenjem i razvojem svojih usluga i/ili proizvodnih procesa unaprijediti gospodarstvo na području LAG-a. Provedbom ove intervencije doprinosi se:</p> <p>-opći cilj 3 „Razvoj gospodarstva na području LAG-a“</p> <p>Obrazloženje: Intervencija „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“ doprinosi ostvarenju općeg cilja „Razvoj gospodarstva na području LAG-a“ kroz poticanje ulaganja u gospodarski sektor, čime se potiče gospodarski rast i razvoj na području LAG-a. Poticanje ulaganja u gospodarski sektor dovodi do jačanja malih gospodarstvenika, unapređenja proizvodnje, poboljšanja proizvoda ili usluga koje se pružaju, smanjenja troškova vremena i novca ulaganjem u modernizaciju poslovanja. Sve to u konačnici pozitivno utječe na cjelokupno područje LAG-a, stvara se konkurentnije gospodarstvo s tendencijom dodatnog rasta i napretka poboljšanjem kvalitete života. Poticanje lokalnog gospodarstva kroz modernizaciju, jačanje i osnaživanje, pozitivne efekte ima ne samo na konkretne gospodarstvenike, već na gospodarstvo i cjelokupnu lokalnu zajednicu općenito. Bolji, kvalitetniji proizvodi i usluge posljedično se pozitivno odražavaju i na ostale sektore i na zajednicu. Svi</p>

navedeni faktori imaju pozitivan utjecaj na razvoj područja te potiču daljnja ulaganja u lokalnu zajednicu, što u konačnici pridonosi unapređenju kvalitete života.

S obzirom na sve navedeno, može se zaključiti kako će poticajna ulaganja u gospodarstvo na području LAG-a ostvariti pozitivan utjecaj na lokalno gospodarstvo i unaprijediti kvalitetu života u ruralnom području.

-SC 3. Poticanje i osnaživanje održivog, konkurentnog i inovativnog gospodarskog razvoja na području LAG-a

Obrazloženje: Provedbom ove intervencije financirat će se projekti usmjereni unapređenju i modernizaciji gospodarskih proizvoda i usluga na području LAG-a. Fokus će biti na modernizaciji poslovnih procesa rada i unapređenju usluga i proizvoda kroz kupnju strojeva i opreme te uvođenje digitalizacije, novih tehnologija i inovacijskih procesa i sl. Ulaganje u modernizaciju i razvoj gospodarstva utjecati će na konkurentnost i bolje pozicioniranje lokalnih gospodarstvenika na tržištu. Dovedi će do olakšavanja procesa rada, što će se odraziti na konkurentnost na tržištu, generiranje većih prihoda te održivim lokalnim gospodarstvom na području LAG-a. To će doprinijeti očuvanju i/ili stvaranju novih radnih mjesta te poboljšati kvalitetu života na području LAG-a.

- Specifični cilj ZPP. SO8 „Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo“.

Obrazloženje: Intervencija „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanje gospodarskog poslovanja na području LAG-a“ ima pozitivan utjecaj na gospodarstvo na području LAG-a kroz jačanje, osnaživanje i modernizaciju gospodarstva. Kroz modernizaciju poslovnih procesa rada i unapređenje i jačanje poslovanja kroz opremanje i modernizaciju, poduzetnici ne samo da unapređuju i jačaju svoje poslovanje, već i otvaraju mogućnosti veće zarade /povećanja dohotka zbog smanjenja vremena i troškova rada, što im omogućuje da postanu konkurentniji na tržištu.

Razvoj gospodarske djelatnosti može potaknuti povećanu potražnju za lokalnim proizvodima i uslugama te konkurentnije lokalno gospodarstvo na LAG području.

Provedbom ove intervencije potencijalno se doprinosi pokazateljima ZPP-a i to:

R39-Razvoj ruralnog gospodarstva (Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća u području biogospodarstva, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a) i

R37-Rast i radna mjesta u ruralnim područjima

Dodana vrijednost intervencije u provedbi LEADER pristupa

Ova intervencija doprinosi više elemenata dodane vrijednosti u provedbi LEADER pristupa na način da se provedbom ove intervencije sufinanciraju projekti s jedinstvenim vrijednostima za LAG područje te se omogućuju poboljšani rezultati i učinci. Identifikacijom potreba lokalne zajednice kroz anketne upitnike, konzultacije na terenu i radionice iskazane su potrebe za aktivnostima ulaganja u modernizaciju, jačanje, osnaživanje i unapređenje poslovanja sa svrhom povećanja konkurentnosti na tržištu. Ova intervencija ima pozitivan utjecaj na razvoj različitih sektora na području LAG-a. Podrška ulaganjima u razvoj i jačanje gospodarstva pridonosi razvoju proizvodnje, prerade, turizma

	<p>i ostalih gospodarskih djelatnosti. Time se osigurava održivi razvoj područja LAG-a, koji će imati dugoročne pozitivne učinke na lokalno gospodarstvo i kvalitetu života stanovnika. Intervencija „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a" pridonosi sveobuhvatnom razvoju područja LAG-a, potiče razvoj različitih sektora i unapređenje kvalitete života na području LAG-a. Određivanjem načela kriterija i prioriteta ulaganja se osigurava usklađenost intervencije s identificiranim specifičnim lokalnim potrebama čime se postiže veći/konkretniji učinak i održivost ulaganja nego bi se to moglo kroz intervencije SP ZPP. Nadalje, jedinstvena vrijednost za LAG područje se očituje omogućavanjem prilike malim ruralnim gospodarstvenicima za ostvarivanje potpore za svoje poslovanje budući kako na višim razinama i nacionalnim teško do nikako konkuriraju. Provedbom ove intervencije također se doprinosi poboljšanju uključenosti lokalnih dionika, vidljivosti rada LAG-a i transparentnosti budući je ova intervencija odgovor na identificirane ulazne podatke tijekom konzultacijskog procesa izrade LRS i odraz specifičnih potreba područja LAG-a.</p>
Ciljani korisnici	<p>Subjekti registrirani za obavljanje gospodarske djelatnosti (trgovačka društva izvan javnog sektora, obrti , zadruge, PG-ovi koji imaju registriranu nepoljoprivrednu djelatnost, d.o.o , j.d o.o.)</p>
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su²⁴:</p> <ul style="list-style-type: none"> -imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116 -korisnik biti u rangu mikro, malog ili srednjeg poduzeća na način i pod uvjetima kako je to propisano Prilogom I Uredbe (EU) br. 702/2014 -korisnici koji se bave poljoprivrednom djelatnošću moraju biti upisani u Upisnik poljoprivrednika, a ostali ne moraju biti upisani u Upisnik poljoprivrednika već u nadležni registar (ovisno o organizacijskom obliku). -korisnik mora biti registriran, odnosno imati rješenje/odgovarajući akt izdan od strane nadležnog tijela kojim se dokazuje da ima odgovarajuća rješenja za bavljenje djelatnošću koja je predmet prijave na LAG Natječaj najranije u godini koja je prethodila raspisivanju LAG Natječaja i mora biti aktivan (dokazati bavljenje djelatnošću koja je predmet ulaganja) -imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; -ne smije biti u postupku pred-stečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima

²⁴ Svi uvjeti prihvatljivosti korisnika će biti navedeni u LAG Natječaju

Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	Projekt mora ispunjavati najmanje sljedeće uvjete ²⁵ : - projekt se mora provoditi na području LAG-a u naseljima s najviše 25.000 stanovnika - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva ZPP za razdoblje 2023. – 2027. -predmet prijave/projektne aktivnosti se mora odnositi na djelatnost za koju je subjekt registriran i kojom se aktivno bavi -mora biti financijski i ekonomski održiv -za ulaganja u obnovljive izvore energije prihvatljivo je samo ako se proizvedena električna energija koristi za podmirenje vlastitih potreba za električnom ili toplinskom energijom.
NE ZNAM TREBA LI OVDJE JOŠ NEŠTO DODATNO UBACITI ZA VRSTE PROJEKATA????- ne treba	
Načela kriterija odabira	Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na: -godinama poslovanja -obrazovanju prijavitelja -pozitivnom utjecaju na okoliš -prioritetnom sektoru (proizvodnja, prerada, turizam.....) - uvođenju digitalizacije provedbom projekta -kupnji opreme koja podiže kvalitetu i unapređuje procese rada Prioritet će imati projekti koji se odnose na proizvodnju i preradu, imaju pozitivan utjecaj na okoliš, čije aktivnosti doprinose podizanje kvalitete u prioritetnim sektorima koji posluju dulje od godinu dana i čije aktivnosti će se odnositi i na uvođenje digitalizacije Detaljno pojašnjenja kriterija odabira propisat će se LAG Natječajem.
Najniža ukupna vrijednost projekta	7.692,31 EUR
Najviša ukupna vrijednost projekta	100.000,00 EUR-a
Najniži iznos potpore po projektu	5.000,00 EUR-a
Najviši iznos potpore po projektu	10.000,00 EUR-a
Intenzitet potpore	max 65%

Pokazatelji

Ruralna poduzeća koja su ostvarili potporu kroz intervenciju	Minimalno 10 ruralnih gospodarstava koja su ostvarili potporu kroz intervenciju
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	0 novostvoreno radno mjesto (puno radno vrijeme)
Broj sačuvanih radnih mjesta	Minimalno 1 sačuvano radno mjesto.

R.b.	
------	--

²⁵ Svi uvjeti prihvatljivosti projekta će biti navedeni u LAG Natječaju

1.	Naziv pokazatelja	Ruralna gospodarstva koja su ostvarili potporu kroz intervenciju • Pokazatelj ostvarenja doprinosi R.39 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih poduzeća
	Ciljna vrijednost	Minimalno 10 ruralnih poduzeća koja su ostvarili potporu kroz intervenciju
2.	Naziv pokazatelja	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme) • Pokazatelj ostvarenja doprinosi R.37 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj novih radnih mjesta
	Ciljna vrijednost	0 novostvoreno radno mjesto (puno radno vrijeme)
3.	Naziv pokazatelja	Broj sačuvanih radnih mjesta (puno radno vrijeme) • Pokazatelj ostvarenja ne doprinosi R.37 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj sačuvanih radnih mjesta
	Ciljna vrijednost	Minimalno 1 sačuvano radno mjesto.

Naziv i kod intervencije	4.1.1. „Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“
Grupa intervencije	Grupa -1 Investicije
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)	<p>Na temelju SWOT analize i participativnog procesa izrade LRS (konzultacija na terenu i anketnih upitnika) identificirala se potreba br. 4 P4: „Povećati broj održivih, konkurentnih i inovativnih aktivnosti neprofitnih organizacija na području LAG-a“, temeljem čega je izrađena ova intervencija. Intervencija „Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“ omogućava ulaganja u neprofitni sektor s naglaskom na osnaživanje i unapređenje njihovog djelovanja na području LAG-a. Analizom područja, podataka dobivenih putem anketa i informacija prikupljenih tijekom konzultacija na terenu, pokazalo se kako na području LAG-a postoji veliki broj neprofitnih organizacija koje su svojim angažmanom i radom iznimno značajne za razvoj i napredak lokalne zajednice. Sve one se susreću s problemima oko zastarjele, neadekvatne i neodgovarajuće opreme, nedostatka resursa za izvođenje aktivnosti za daljnji rad i angažman u zajednici. Daljnjom analizom ispostavilo se kako se veliki broj neprofitnih organizacija susreće s potrebom za ulaganjem u opremu bilo za svakodnevno poslovanje bilo za provedbu aktivnosti u zajednici. Značajan broj neprofitnih organizacija na području LAG-a ima kontinuirano i održivo poslovanje no kako bi njihov angažman i rad u zajednici bio još značajniji i održiv, potrebna su im dodatna ulaganja s ciljem kvalitetnijeg nastavka provedbe aktivnosti u lokalnoj zajednici. Ovom intervencijom pokušati će se odgovoriti na te prepoznate potrebe područja LAG-a. Ova intervencija namijenjena je postojećim neprofitnim organizacijama koje su poslovale u godini prije raspisivanja Natječaja te će jačanjem i osnaživanjem svoje organizacije doprinijeti poboljšanom razvoju lokalne zajednice područja LAG-a.</p> <p>Provedbom ove intervencije doprinosi se:</p> <p>-opći cilj 4 „Razvoj neprofitnog sektora na području LAG-a“</p>

Objasnenje: Intervencija „Potpora ulaganjima u jaanje/osnaivanje neprofitnog sektora na podruju LAG-a“ doprinosi ostvarenju opceg cilja „Razvoj neprofitnog sektora na podruju LAG-a“ kroz poticanje ulaganja u neprofitni sektor, time se potie razvoj lokalne zajednice na podruju LAG-a. Poticanje ulaganja u neprofitni sektor dovodi do jaanja cjelokupne lokalne zajednice s obzirom na cinjenicu da neprofitni sektor svojim aktivnostima doprinosi jaanju i unapredenju kvalitete zivota u ruralnom podruju. Djelovanje i provedba aktivnosti neprofitnih organizacija su usmjerene na širu populaciju, ovisno o usmjeranju rada pojedine organizacije (volontiranje, angažiranost u kulturi, turizmu, bavljenje marginaliziranim skupinama, socijalnim pitanjima i sl.) stoga je potpora i podrška tom sektoru od vitalne važnosti za lokalnu zajednicu. S obzirom na sve navedeno, može se zaključiti da će poticanje ulaganja u neprofitni sektor na podruju LAG-a ostvariti pozitivan utjecaj na lokalno podruje i unaprijediti kvalitetu zivota u ruralnom podruju.

-SC 4. Poticanje i osnaivanje održivog i inovativnog neprofitnog sektora na podruju LAG-a

Objasnenje: Provedbom ove intervencije financirat će se projekti usmjereni prema unapredenju, jaanju i modernizaciji rada neprofitnih organizacija u svrhu unapredenja proizvoda i usluga koje se provode na podruju LAG-a. Fokus će biti na modernizaciji i unapredenju rada u svrhu provođenja aktivnosti na lokalnom podruju.

Ulaganje u unapredenje, jaanje i modernizaciju rada neprofitnih organizacija utjecati će na njihov kvalitetniji i učinkovitiji angažman u zajednici. Dovedi će do unapredenja pružanja usluga i kvalitetniju provedbu aktivnosti, što će omogućiti jednu dodatnu dimenziju njihovog rada i poslovanja s povećanim pozitivnim utjecajem na lokalno stanovništvo i poboljšanjem kvalitete zivota na podruju LAG-a.

- Specifični cilj ZPP. SO8 „Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim podrujima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo“:

Objasnenje: Intervencija „Potpora ulaganjima u jaanje/osnaivanje neprofitnog sektora na podruju LAG-a“ ima pozitivan utjecaj kako na neprofitni sektor tako i na širu lokalnu zajednicu podruja LAG-a.

Kroz modernizaciju neprofitnog sektora pruža se mogućnost unapredenja i/ili proširenja već postojećih aktivnosti/usluga u okvirima podruja djelovanja ali i potencijalno provedba dodatnih aktivnosti i usluga. Jaanje i unapredenje rada neprofitnih organizacija može pozitivno utjecati kako na cjelokupno lokalno stanovništvo, tako i na ostale sektore te potaknuti umrežavanje i suradnju.

Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazateljima ZPP-a i to:

- R39-Razvoj ruralnog gospodarstva (Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća u podruju biogospodarstva, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a)

- R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim podrujima

Objasnenje: očekuje se minimalno 10 neprofitnih subjekata koji su ostvarili potporu provedbom ove intervencije.

Provedbom ove intervencije ne očekuje se doprinos stvaranju radnih mjesta u ruralnim podrujima.

Provedbom intervencije doprinosi se modernizaciji i inovacijama u pružanju već postojećih usluga i provođenju aktivnosti u lokalnoj zajednici što utječe na povećanje kvalitete zivota i stvaranje novih sadržaja koji mogu generirati

	<p> dodatne prihode u zajednici. Provedba ove intervencije imati će veliki učinak na lokalnu zajednicu obzirom da se radi o ulaganju u neprofitni sektor koji u svom članstvu, odnosno na razini funkcioniranja, rada i provedbe svojih aktivnosti uključuje i animira lokalnu zajednicu.</p> <p>Dodana vrijednost intervencije u provedbi LEADER pristupa</p> <p>Ova intervencija doprinosi više elemenata dodane vrijednosti u provedbi LEADER pristupa na način da se provedbom ove intervencije sufinanciraju projekti s jedinstvenim vrijednostima za LAG područje te se omogućuju poboljšani rezultati i učinci. Identifikacijom potreba lokalne zajednice kroz anketne upitnike, konzultacije na terenu i radionice iskazane su potrebe za aktivnostima ulaganja neprofitnih organizacija u svrhu unapređenja proizvoda i usluga koje se provode na području LAG-a s fokusom na modernizaciji i unapređenju rada u svrhu provođenja aktivnosti na lokalnom području. Intervencija „Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“ ima značajnu dodanu vrijednost u provedbi LEADER pristupa, jer se temelji na participativnom procesu koji uključuje dionike iz neprofitnog sektora na području LAG-a. Aktivno uključivanje dionika na terenu kroz anketne upitnike i konzultacije na terenu u proces izrade LRS omogućava stvaranje strateškog okvira koji odražava stvarne potrebe lokalne zajednice. Intervencija „Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“ pridonosi sveobuhvatnom razvoju područja LAG-a, potiče suradnju različitih sektora i unapređenje kvalitete života na području LAG-a. Intervencija pridonosi sveobuhvatnom razvoju područja LAG-a, potiče suradnju različitih sektora i unapređenje kvalitete života na području LAG-a, određivanjem načela kriterija i prioriteta ulaganja se osigurava usklađenost intervencije s identificiranim specifičnim lokalnim potrebama čime se postiže veći/konkretniji učinak i održivost ulaganja nego bi se to moglo kroz intervencije SP ZPP. Nadalje, jedinstvena vrijednost za LAG područje se očituje omogućavanjem prilike neprofitnom sektoru za ostvarivanje potpore za unapređenje provedbi aktivnosti u okviru svog djelovanja i podizanje kvalitete djelovanja na višu razinu ostvarenjem potpore. Provedbom ove intervencije također se doprinosi poboljšanju uključenosti lokalnih dionika, vidljivosti rada LAG-a i transparentnosti budući je ova intervencija odgovor na identificirane ulazne podatke tijekom procesa izrade LRS i odraz specifičnih potreba područja LAG-a.</p>
Ciljani korisnici	Pravne osobe upisane u registar neprofitnih organizacija i registar udruga najranije u godini koja je prethodila godini raspisivanja LAG Natječaja
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su²⁶:</p> <ul style="list-style-type: none"> -imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116 -korisnik biti u rangu mikro, malog ili srednjeg poduzeća na način i pod uvjetima kako je to propisano Prilogom I Uredbe (EU) br. 702/2014

²⁶ Svi uvjeti prihvatljivosti korisnika će biti navedeni u LAG Natječaju

	<p>-korisnici koji se bave poljoprivrednom djelatnošću moraju biti upisani u Upisnik poljoprivrednika, a ostali ne moraju biti upisani u Upisnik poljoprivrednika već u nadležni registar (ovisno o organizacijskom obliku).</p> <p>-korisnik mora biti registriran, odnosno imati rješenje/odgovarajući akt izdan od strane nadležnog tijela kojim se dokazuje da ima odgovarajuća rješenja za bavljenje djelatnošću koja je predmet prijave na LAG Natječaj najranije u godini koja je prethodila raspisivanju LAG Natječaja i mora biti aktivan (dokazati bavljenje djelatnošću koja je predmet ulaganja)</p> <p>-imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;</p> <p>-ne smije biti u postupku pred-stečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima</p> <p>-korisnik mora biti upisan u registar neprofitnih organizacija i registar udruga najkasnije u godini koja je prethodila raspisivanju LAG Natječaja</p>
<p>Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta</p>	<p>Prihvatljivi projekti su ulaganje u opremu u svrhu provedbe aktivnosti poput²⁷:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oprema za provedbu aktivnosti u prirodi - oprema za provedbu turističko-avanturističkih aktivnosti - oprema za provedbu aktivnosti socio-humanitarnog karaktera - oprema za provedbu aktivnosti u kulturi <p>Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG-a u naseljima s najviše 25.000 stanovnika - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva ZPP za razdoblje 2023. – 2027. - aktivnosti vezane uz projekt/ulaganje ne smiju započeti prije podnošenja zahtjeva za potporu na LAG Natječaj (uključujući sklapanje ugovora s izvođačima/dobavljačima ili izvršenje narudžbe robe od njih za prijavljena ulaganja) - predmetne prijave/projektne aktivnosti se moraju odnositi na djelatnost za koju je organizacija registrirana i kojom se aktivno bavi
<p>Načela kriterija odabira</p>	<p>Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ulaganjima koja podižu kvalitetu i unapređuje provedbu aktivnosti u zajednici -prioritetnim sektorima (socijalne usluge, kultura, turizam idr.) - godinama poslovanja -iskustvu prijavitelja -pozitivnom utjecaju na okoliš - uvođenju digitalizacije provedbom projekta <p>Prioritet će se dati ulaganjima u opremu kojom se podiže kvaliteta postojećih usluga u prioritetnim sektorima (turizam, socijalne usluge, kultura) iskusnih prijavitelja. Također ulaganjima koja imaju pozitivan utjecaj na okoliš i kojima se uvodi digitalizacija. Detaljna pojašnjenja kriterija odabira propisat će se LAG Natječajem.</p>

²⁷ Svi uvjeti prihvatljivosti projekta će biti navedeni u LAG Natječaju

Najniža ukupna vrijednost projekta	4.615,38 EUR-a
Najviša ukupna vrijednost projekta	30.000,00 EUR-a
Najniži iznos potpore po projektu	3.000,00 EUR-a
Najviši iznos potpore po projektu	7.000,00 EUR-a
Intenzitet potpore	max 65%

Pokazatelji

Neprofitne organizacije koje su ostvarili potporu putem intervencije	Minimalno 10 neprofitnih organizacija koje su ostvarili potporu
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	0 novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)
Broj sačuvanih radnih mjesta	Minimalno 1 sačuvano radno mjesto.

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Neprofitne organizacije koji su dobili potporu putem intervencije • Pokazatelj ostvarenja doprinosi R.39 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	Minimalno 10 neprofitnih organizacija koje su ostvarili potporu
2.	Naziv pokazatelja	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme) • Pokazatelj ostvarenja doprinosi R.37 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj novih radnih mjesta
	Ciljna vrijednost	0 novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)
3.	Naziv pokazatelja	Broj sačuvanih radnih mjesta (puno radno vrijeme) • Pokazatelj ostvarenja ne doprinosi R.37 ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj sačuvanih radnih mjesta
	Ciljna vrijednost	Minimalno 1 sačuvano radno mjesto.

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1.1. „Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a“	Poljoprivrednici koji su ostvarili potporu kroz intervenciju	Broj poljoprivrednika	R 9			40					40
	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	Broj novih radnih mjesta	R 37								0
2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a“	Projekti koji su ostvarili potporu kroz intervenciju	Broj projekata	R 9			8					8
	Korisnici koji imaju koristi od poboljšanja postojeće i izgradnje nove lokalne infrastrukture	Broj korisnika	R 41			8.000					8.000
	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	Broj novih radnih mjesta	R 37								0
3.1.1. „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“	Ruralna poduzeća koji su ostvarili potporu kroz intervenciju	Broj ruralnih poduzeća	R 39			10					10
	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	Broj novih radnih mjesta	R 37								0
4.1.1. „Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“	Neprofitne organizacije koji su dobili potporu putem intervencije	Broj projekata	R 39			10					10
	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	Broj novih radnih mjesta	R 37								0

5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima

Stručna služba (ured LAG-a, LAG administratori) priprema tekst LAG Natječaja odnosno natječajnu dokumentaciju koja uključuje: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava LAG natječaja; uvjete prihvatljivosti nositelja projekta i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti projekta i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti troškova i dokumentaciju; kriterije odabira projekata i dokumentaciju; prihvatljive i neprihvatljive troškove; visinu i intenzitet potpore (s jasno definiranim uvećanjima); način, uvjete i rokove prijave projekta; način i uvjete postavljanja pitanja i objave odgovora na mrežnim stranicama LAG-a; detaljni postupak odabira projekata te popis priloga i obrazaca. Dokumentacija LAG Natječaja će sadržavati i dodatne dokumente po potrebi. Nakon što LAG administratori pripreme cjelokupnu natječajnu dokumentaciju, šalju je nadležnom tijelu LAG-a (Upravnom odboru LAG-a) na odobrenje nakon kojeg se konačni tekst LAG Natječaja sa svim pripadajućim prilogima i obrascima objavljuje na mrežnoj stranici LAG-a. Zahtjevi za potporu zaprimaju se putem službene adrese sjedišta LAG-a pri čemu način podnošenja zahtjeva za potporu mora biti jasno naznačen u LAG Natječaju. Otvaranje projektnih prijava odnosno zahtjeva za potporu zaprimljenih na LAG Natječaj provodi Povjerenstvo kojeg imenuje nadležno tijelo LAG-a (Upravni odbor LAG-a). Nakon zaprimanja zahtjeva za potporu, provodi se administrativna kontrola koja predstavlja 1. fazu (Analiza 1) u postupku odabira projekata za provedbu LRS. Analizu 1 provode djelatnici LAG-a koje imenuje nadležno tijelo LAG-a (Upravni odbor LAG-a). U ovoj fazi, LAG može zatražiti i nadopunu dokumentacije od prijavitelja na LAG Natječaj. Cilj 1. faze je provjera: potpunosti prijave, prihvatljivosti korisnika te osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta. Nakon Analize 1 prijave se prosljeđuju u 2. fazu postupka odabira projekata (Analiza 2) koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje prijave od strane Povjerenstva za ocjenjivanje projektnih prijava kojeg imenuje nadležno tijelo LAG-a, (Upravni odbor LAG-a) a koja se provodi sukladno definiranim internim procedurama LAG-a i kriterijima odabira definiranim LRS. Rezultat analiza je rang lista projektnih prijava koja se prosljeđuje nadležnom tijelu LAG-a za odabir projekata na LAG Natječaju (Upravnom odboru LAG-a) na odlučivanje. Upravni odbor zatim provodi procjenu projektnih prijedloga prema izvješću i privremenoj rang listi te provjerava sukladnost s kriterijima za vrednovanje i odabir projekata. Na odluke Upravnog odbora, korisnici imaju mogućnost prigovora tijelu LAG-a nadležnom za prigovore (Povjerenstvo za prigovore) kojeg bira Upravni odbor LAG-a. Odluke tijela LAG-a nadležnog za prigovore (Povjerenstva za prigovore) moraju biti jasne, konačne i ne mogu ni na koji način biti promijenjene od strane Upravnog odbora LAG-a. U slučaju da je prigovor prihvaćen, zahtjev za potporu se vraća u administrativnu obradu. LAG je obvezan osigurati i spriječiti bilo kakvu mogućnost pojave sukoba interesa. Popis projekata koji su odabrani od strane LAG-a biti će objavljen na mrežnoj stranici LAG-a nakon utvrđivanja rang liste odabranih projekata. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv korisnika, naziv projekta i njegov kratak opis, intenzitet potpore i iznos potpore. Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini LAG-a, sva dokumentacija o postupcima i odluke o odabiru dostavljaju se Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) putem AGRONET-a, pri čemu, LAG podnosi Zahtjev za potporu za svaki pojedinačni odobren projekt. APPRRR provodi postupak provjere usklađenosti odabira projekata LAG-a s kriterijima navedenim u LRS i LAG Natječaju te nakon provedenih provjera, donosi Odluku o dodjeli sredstava za svaki pozitivno ocijenjeni Zahtjev za potporu.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP (uključujući međusektorski/horizontalni)
1.Unapređenje poljoprivrede na području LAG-a	1.1.Poticanje konkurentne modernizirane, učinkovite, inovativne i održive poljoprivrede promocijom i poticanjem razmjene znanja, iskustva, vještina, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi	1.1.1.“Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a“	SO2 Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju
2.Unapređenje kvalitete života na području LAG-a	2.1. Doprinos unapređenju kvalitete života ulaganjima u lokalnu infrastrukturu	2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a	SO8 Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo
3. Razvoj gospodarstva na području LAG-a	3.1. Poticanje i osnaživanje održivog, konkurentnog i inovativnog gospodarskog razvoja na području LAG-a	3.1.1.„Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“	SO8 Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo
4. Razvoj neprofitnog sektora na području LAG-a	4.1. Poticanje i osnaživanje održivog i inovativnog neprofitnog sektora na području LAG-a	4.1.1.„Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“	SO8 Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo

LRS LAG-a usklađena je s ZPP-om, s ciljevima SO8 i SO2. LRS LAG-a doprinosi Strateškom cilju ZPP-a SO8 "Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo“ kroz 3 Intervencije: 2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a, 3.1.1 „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“ i 4.1.1. „Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“. LRS LAG-a Strateškom cilju SO2 „Jačanje tržišne orijentacije i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju" doprinosi intervencijom 1.1.1. „Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a“.

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

U provedbi LRS-a sudjeluje stručno i organizirano osoblje LAG-a koje izuzetno dobro komunicira s vanjskim suradnicima. LRS je nastala kao rezultat suradnje jedinica lokalne samouprave i ostalih predstavnika javnog sektora te članova i predstavnika civilnog i gospodarskog sektora LAG-a koji su dugoročnim planiranjem i pripremom osigurali sredstva koja će se koristiti za postizanje zadanih strateških ciljeva. LAG-om upravljaju članovi LAG-a putem svojih predstavnika u tijelima LAG-a. Skupština je predstavničko i najviše tijelo upravljanja LAG-om. Skupštinu LAG-a čine svi ovlašteni ili imenovani predstavnici (zastupnici) članova LAG-a koje imenuje ovlaštena osoba za zastupanje fizičke ili pravne osobe, osim ako unutarnjim aktom pravne osobe nije propisan drugačiji uvjet imenovanja. Upravni odbor je upravljačko tijelo LAG-a koje obavlja organizacijsko/stručne poslove, vodi rad LAG-a između dvije sjednice Skupštine te donosi odluke iz svoje nadležnosti. **Upravni odbor donosi o odluke usvajanju LRS LAG-a te odluke o izmjenama i dopunama LRS o čemu se Skupština obavještava na prvoj idućoj Skupštini.** Upravni Odbor ima 13 članova koje, iz svog sastava, bira Skupština, na vrijeme od četiri godine, s tim da mogu biti ponovo birani na istu dužnost. Sastav Upravnog odbora je u skladu s odredbama LEADER-a.

Predsjednik i Dopredsjednik LAG-a članovi su Upravnog odbora, dok je Predsjednik ujedno i predsjednik Upravnog odbora i Skupštine. Predsjednik i Dopredsjednik trebaju dolaziti iz različitih sektora kako bi kvalitetno predstavljali zastupljenost sektora uključenih u LAG.

U ostvarenju svojih ciljeva LAG ustrojio je stručnu službu LAG-a čija je zadaća provedba postavljenih ciljeva, planova i aktivnosti. Stručna služba LAG-a ima svog voditelja koji odgovara tijelima LAG-a i koji je zaposlen kao profesionalna osoba. Uz profesionalno djelovanje voditelja LAG-a u rad LAG-a aktivno su, ali volonterski, uključeni i članovi LAG-a, posebice članovi Upravnog odbora. Osoblje LAG-a su voditelj stručne službe i projektni administrator/i. Stručna služba LAG-a je ujedno zadužena za sve poslove praćenja i revizije provedbe LRS, a u pojedinim segmentima se oslanja na usluge Vanjskog stručnjaka npr. prilikom izrade Evaluacije provedbe LRS.

LAG se financira iz nekoliko izvora: članarina, donacija i potpora iz EU-a te nacionalnih fondova, što će se nastaviti i u budućnosti. Financijski kapaciteti za provedbu aktivnosti LRS-a će između ostalih **biti osigurani i potporom za provedbu LRS - Intervencija 77.06. Potpora LEADER (CLLD) pristupu iz SP ZPP 2023-2027..**

Financijski kapaciteti LAG-a dovoljni su za njegovu samoodrživost u funkcioniranju hladnog pogona, dok oslanjanje na sredstva iz LEADER programa LAG-u daje dodatnu snagu u provođenju LEADER aktivnosti, natječaja i projekata te mu osigurava autonomiju u djelovanju. LAG uz osnovnu ulogu **provedbe LEADER-a odnosno Intervencije 77.06.** kontinuirano sudjeluje u projektima značajnim za lokalnu zajednicu te time osigurava jačanje kapaciteta, doprinosi disperziji specifičnih znanja i vještina te stvaranju radnih mjesta.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	2	13.650,00 EUR	5.300,00 EUR	18.950,00 EUR
2024.	3	13.650,00 EUR	5.300,00 EUR	18.950,00 EUR
2025.	3	13.650,00 EUR	5.300,00 EUR	18.950,00 EUR
2026.	3	13.650,00 EUR	5.300,00 EUR	18.950,00 EUR
2027.	3	13.650,00 EUR	5.300,00 EUR	18.950,00 EUR
2028. (n+2)	3	13.650,00 EUR	5.300,00 EUR	18.950,00 EUR
2029. (n+2)	3	13.650,00 EUR	5.300,00 EUR	18.950,00 EUR

6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS

LAG u svom radu postavlja visoke standarde praćenja i vrednovanja LRS. LAG osigurava kontinuirano praćenje i mjerenje postignuća, primjenjujući jasno definirane kriterije i indikatore uspješnosti kako bi se osigurala učinkovitost provedenih projekata i aktivnosti.

Organizacijska struktura praćenja:

Interni dokumenti LAG-a, uključujući Statut i pravilnike, jasno definiraju zadatke i odgovornosti tijela LAG-a u vezi s praćenjem i procjenom. **Uloga predsjednika, Upravnog odbora, Skupštine i ostalih imenovanih tijela je ključna u ovom procesu. Stručna služba LAG-a i tijela LAG-a svojim radom doprinose sveobuhvatnom praćenju i evaluaciji, osiguravajući integrirani pristup.**

Baza podataka za praćenje:

Uvođenjem digitalne baze podataka, LAG omogućava detaljno praćenje svih projekata, korisnika i njihovih financijskih detalja. Dodatno, baza pruža informacije koje se odnose na specifične ciljeve LRS-a. Ova interno izrađena elektronička baza omogućuje brzo izvlačenje kvantitativnih analitičkih izvješća, pomažući u praćenju učinka i doprinosa LRS-a.

Godišnje vrednovanje:

Minimalno jednom godišnje provodi se unutarnja procjena kako bi se ocijenio napredak u provedbi LRS-a. Ovaj postupak omogućuje identifikaciju potencijalnih odstupanja od planiranih aktivnosti. Izvješće o internoj procjeni se predstavlja Skupštini na kraju kalendarske godine radi usvajanja. Uz interno godišnje izvješće LAG prilaže i Godišnje izvješće za Ministarstvo poljoprivrede koje je također jedan od mehanizama godišnjeg vrednovanja napretka i provedbe LRS.

Revizija Strategije:

U slučaju značajnih promjena ili odstupanja od **važjećeg dokumenta LRS**, Upravno tijelo može odlučiti o potrebi revizije LRS-a kako bi se osiguralo da je LRS još uvijek relevantna i u skladu s promijenjenim uvjetima.

Ciljevi vrednovanja:

Svaki postupak vrednovanja ima za cilj poboljšati mehanizme upravljanja LRS-om, prilagoditi se nacionalnim smjernicama i pripremiti za buduće programsko razdoblje.

LAG provodi dvije glavne faze vrednovanja:

Unutarnje vrednovanje: Fokusira se na praćenje i mjerenje postignuća kroz identificirane indikatore. Osim toga, pruža uvid u proces provedbe LRS-a s perspektive LAG-a.

Vanjsko vrednovanje: Provedeno od strane neovisnih stručnjaka, ovo vrednovanje analizira dokumentaciju, izvješća i postignuća, te daje preporuke za unapređenje.

Proces praćenja i procjene provedbe LRS u LAG-u je ključan za uspjeh projekata i strategija. U ovom procesu koristi se kombinacija unutarnjeg i vanjskog praćenja i evaluacije kako bi se osigurala sveobuhvatna analiza i transparentnost. Ključni elementi ovog procesa uključuju definiranje pokazatelja učinka i ishoda, stalno praćenje i mjerenje uspješnosti provedbe strategije te procjenu rezultata i učinaka strategije.

Unutarnje praćenje provedbe LRS provodi stručna služba LAG-a (zaposlenici), Upravni odbor i Skupština LAG-a. Svi zajedno su odgovorni za stalno praćenje provedbe strategije, mjerenje učinaka i izvješćivanje Upravnom odboru LAG-a najmanje jednom godišnje. Sadržaj izvješća je sljedeći: opis aktivnosti koje su se provele te usporedba s planiranim aktivnostima, opis uključenih dionika u provedbu, opis provedenih aktivnosti animacije, opis provedenih natječaja za dodjelu sredstava, broj zaprimljenih projekata i rezultati evaluacije, opis problema koji su se pojavili u godini za koju se priprema izvješće, a odnose se na provedbu LRS te primijenjena rješenja, preporuke za provedbu za naredno razdoblje, doprinos zadanim indikatorima (iz LRS 2014-2020/2021-2022)

Elementi koji će se pratiti tijekom provedbe Strategije uključuju stupanj ostvarenja ciljeva i mjera, uspješnost u korištenju financijskih sredstava, sudjelovanje i doprinos partnerstva, te doprinos ciljevima Programa ruralnog razvoja. Za praćenje ovih elemenata koriste se kvantificirani pokazatelji učinka i ishoda koji su definirani temeljem realnih i provedivih aktivnosti unutar svakog cilja ili mjere.

S druge strane, vanjska evaluacija provedbe LRS provest će neovisni stručnjak, barem jednom tijekom provedbe strategije. Ova evaluacija uključuje analizu dokumentacije LRS, analizu godišnjih izvješća provedbe, razgovore s korisnicima i lokalnim partnerstvom te izradu preporuka za daljnje korake. Svrha ovog pristupa je pružiti objektivnu i nepristranu procjenu provedbe LRS.

Proces evaluacije omogućava stalno praćenje ostvarivanja planiranih rezultata i učinaka strategije, identifikaciju mogućih nedostataka u provedbi te dopunu i/ili izmjenu strategije prema potrebi. Evaluacija se temelji na prikupljenim podacima tijekom provedbe strategije, koji uključuju pokazatelje ishoda, rezultata i učinka u usporedbi s početnim podacima. U ovom procesu sudjeluju zaposlenici LAG-a, Odbor za praćenje i vanjski stručnjak. Evaluacijsko izvješće izraditi će se na kraj programskog razdoblja.

Ciljevi evaluacije uključuju osiguranje transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih sredstava, učinkovitu raspodjelu sredstava, bolje upravljanje provedbom strategije i njezino prilagođavanje promjenama, preciznije utvrđivanje kvalitetnih, mjerljivih i realnih pokazatelja rezultata te povezivanje politike, programa, prioriteta, mjera i projekata.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.1.“Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a“			40					40
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	1.1.1.“Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a“ 2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a“ 3.1.1.,Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“ 4.1.1.,Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“								0
R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	3.1.1.,Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“ 4.1.1.,Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“			20					20
R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a“			8.000					8.000

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Financijski plan Lokalne razvojne strategije (LRS) LAG-a za predstojeće godine koncipiran je s jasno određenim fazama i strateškim prioritetima.

2023. godina

U 2023. godini odnosno prvoj godini implementacije, glavna alokacija sredstava usmjerena je na tekuće troškove i animaciju. U 2023. godini nije predviđeno raspisivanje natječaja iz intervencijskih područja LAG-a. Maksimalno 5% sredstava će se primarno koristiti za pokriće administrativnih izdataka te operativnih troškova LAG-a.

2024. godina

U 2024. godini LAG planira raspisati natječaje iz svih intervencijskih područja LAG-a i to će ujedno biti godina s najvećom frekvencijom raspisanih natječaja odnosno za ovu fazu planirano je raspisivanje 100% ukupnih sredstava predviđenih LRS-om za 2024. godinu. Financijski resursi će biti usmjereni prema projektima i aktivnostima koje su precizno navedene u strategiji. Između 20 i 25 % sredstava će se primarno koristiti za pokriće administrativnih izdataka te operativnih troškova LAG-a.

2025. godina

U 2025. godini je planirana alokacija 100 % ukupnih sredstava odobrenih za raspisivanje LAG Natječaja. Također u ovoj godini LAG planira prijavu projekta suradnje. Između 20 i 25 % sredstava će se primarno koristiti za pokriće administrativnih izdataka te operativnih troškova LAG-a.

2026. godina

LAG „Cetinska krajina" u 2026. godini planira raspisivanje natječaja iz intervencijskih područja LAG-a u slučaju da dođe do odustajanja korisnika prijavljenih na LAG Natječaje ili financijskih korekcija. Za ovu godinu je planirana i provedba prijavljenih projekata suradnje. Između 20 i 25 % sredstava će se primarno koristiti za pokriće administrativnih izdataka te operativnih troškova LAG-a.

LAG će u ovoj godini i narednim svakako fokus usmjeriti i prema drugim sferama razvojnih aktivnosti. Stručna služba LAG-a intenzivno će raditi na apliciranju za razne otvorene natječaje na europskoj i nacionalnoj razini, čime će dodatno proširiti doprinos ciljevima razvoja lokalne zajednice. Također LAG će sudjelovati i u raznim partnerskim projektima .

Detaljni financijski plan provedbe LRS prikazan je u Tablici 33.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
1.1.1. Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a		34,50%						34,50%	
2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a		34,50%						34,50%	
3.1.1.„Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“		2,50%						2,50%	
4.1.1.„Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“		2,50%						2,50%	
Tekući troškovi i animacija		4%	5%	5%	4%	4%	3%	25%	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje				1%				1%	n/p
UKUPNO	0%	78%	5%	6%	4%	4%	3%	100%	

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

LAG od 2024. do 2027. godine ima strategiju implementacije ukupno 6 natječaja kroz četiri intervencije. Ove intervencije imaju za cilj ostvariti primarne ciljeve definirane u LRS.

1. Intervencija 1.1.1. **Potpore za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a** - cca 45% sredstava od ukupnih sredstava za raspisivanje LAG Natječaja. Ovom intervencijom su planirana 2 različita natječaja od kojih se svaki planira raspisati jednom.
2. Intervencija 2.1.1. **Potpore za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a** - cca 45% sredstava od ukupnih sredstava za raspisivanje LAG Natječaja. Ovom intervencijom su planirana 2 različita natječaja od kojih se svaki planira raspisati jednom.
3. Intervencija 3.1.1 **Potpore za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a** - cca 5% sredstava od ukupnih sredstava za raspisivanje LAG Natječaja. Ovom intervencijom je planiran jedan tip natječaja koji se planira raspisati jednom.
4. Intervencija 4.1.1. **Potpore ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a** - cca 5% sredstava od ukupnih sredstava za raspisivanje LAG Natječaja. Ovom intervencijom je planiran jedan tip natječaja koji se planira raspisati jednom.

U svrhu alociranja svih sredstava, te u svrhu mogućnosti ponovnog alociranja sredstava na teren kroz raspisivanja LAG Natječaja uslijed potencijalnog odustajanja od strane krajnjih korisnika ili odbijanja ili financijske korekcije od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju planirano je raspisivanje svih natječaja u drugoj polovici 2024. godine.

Za osiguranje učinkovitosti i kvalitete svake faze natječaja, od raspisivanja do kontrole, raspisivanje natječaja će biti raspoređeno kroz cijelih pola godine s dosta velikim rokovima za pripremu projekata za LAG Natječaje kako bi se osigurala i omogućila priprema što kvalitetnijih projekata.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj LAG natječaja							Ukupno
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1.1. „Potpora za ulaganja u konkurentnu, učinkovitu i održivu poljoprivredu na području LAG-a“		2						2
2.1.1. „Potpora za ulaganja u razvoj lokalne infrastrukture i unapređenje kvalitete života na području LAG-a“		2						2
3.1.1. „Potpora za ulaganja u jačanje/osnaživanja gospodarskog poslovanja na području LAG-a“		1						1
4.1.1. „Potpora ulaganjima u jačanje/osnaživanja neprofitnog sektora na području LAG-a“		1						1
UKUPNO		6						6

8. PRILOZI

PRILOG I - Popis naselja

JLS		Broj stanovnika 2011.	Broj stanovnika 2021.
GRAD/OPĆINA	NASELJE		
GRAD SINJ	UKUPNO	24.826	23.452
	Bajagić	562	496
	Brnaze	3184	3124
	Čitluk	488	462
	Glavice	3753	3597
	Gljev	326	225
	Jasensko	341	306
	Karakašica	665	682
	Lučane	649	601
	Obrovac Sinjski	804	794
	Radošić	686	681
	Sinj	11478	10771
	Suhač	571	577
	Turjaci	1138	1014
Zelovo	181	122	
GRAD TRILJ	UKUPNO	9.109	8.182
	Bisko	395	351
	Budimir	106	69
	Čačvina	93	59
	Čaporice	389	328
	Gardun	83	68
	Grab	546	523
	Jabuka	306	239
	Kamensko	107	62
	Košute	1740	1667
	Krivodol	2	1
	Ljut	5	6
	Nova Sela	139	141
	Podi	13	4
	Rože	32	22
	Strizirep	31	33
	Stremendolac	181	158
	Tijarica	374	366
	Trilj	2076	1906
	Ugljane	398	336
	Vedrine	851	815
Velić	288	266	
Vinine	24	16	
Vojnić Sinjski	577	433	
Voštane	42	26	
Vrabač	218	219	
Vrpolje	93	68	
GRAD VRLIKA	UKUPNO	2.177	1.728
	Garjak	88	54
	Ježević	236	167
	Koljane	21	21
	Kosore	191	134
	Maovice	380	250
	Otišić	23	39
Podosoje	194	208	

	Vinalić	216	137
	Vrlika	828	718
	UKUPNO	3.617	3.144
OPĆINA HRVACE	Dabar	22	14
	Donji Bitelić	317	237
	Gornji Bitelić	192	140
	Hrvace	1566	1483
	Laktac	2	5
	Maljkovo	76	61
	Potravlje	651	527
	Rumin	190	171
	Satrić	456	413
	Vučipolje	107	69
	Zasiok	38	24
		UKUPNO	5.474
OPĆINA OTOK	Gala	896	806
	Korita	3	2
	Otok	3090	2807
	Ovrlje	190	173
	Ruda	880	812
	Udovičić	415	398
LAG	UKUPNO	45.203	41.504

PRILOG II - Popis vrste kulturnih dobara

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajoliki	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Grad Sinj	Crkva Gospe Sinjske s franjevačkim samostanom Tvrđava Kamičak Tvrđava Grad i groblje Zgrada (Litrin obor) Mlinica "Stara mostina" Mlinica Runjina Kuća Tripalo (Sinj, Šet. Alojzija Stepinca 5) Most na rijeci Gorušćici Kuća Tripalo Sinj, (Franj.klasične gimnazije 8) Mlinica Nova mostina Kuća Varda Stipković Sklop Kwartira (konjičke vojarnje)	Kulturno - povijesna urbanistička cjelina Sinja	n/p	Arheološko nalazište Čitluk, antički grad Aequum Arheološko nalazište špilja Kravarica u zaseoku Priorice Arheološko nalazište Banova draga Arheološko nalazište Srednjovjekovno groblje uz potok Malin	n/p	Muzej Sinjske Alke: Zbirka oružja Zbirka odore Zbirka konjičke opreme Numizmatička zbirka Galerija Sikirica: Zbirka skulptura Zbirka medalja Muzej Cetinske krajine: 1. Arheološki odjel: Antička zbirka (2508 predmeta) Novovjekovna zbirka (297 predmeta) Numizmatička zbirka (3107 predmeta) Prapovijesna zbirka (2843 predmeta) Srednjovjekovna zbirka (383 predmeta) 2. Etnografski odjel: Zbirka predmeta tradicijskog	Viteška igra Sinjska alka Priprema tradicijskog jela sinjski arambaši Godišnji pokladni ophod mačkara podkamešničkih sela

	<p>Prva franjevačka gimnazija</p> <p>Kompleks režije duhana</p> <p>Zgrada na Štaliji</p> <p>Sklop željezničke postaje</p> <p>Vojarna Rainer</p> <p>Kuća Šuić s gospodarskim objektom</p>				<p>domaćinstva (162 predmeta)</p> <p>Zbirka predmeta tradicijskog gospodarstva (136 predmeta)</p> <p>Zbirka tradicijskog nakita (35 predmeta)</p> <p>Zbirka tradicijskog tekstila (283 predmeta)</p> <p>3. Povijesni odjel: Zbirka razglednica (362 predmeta)</p> <p>Kulturno-povijesna zbirka (197 predmeta)</p> <p>Zbirka dokumenata (2886 predmeta)</p> <p>Zbirka Domovinskog rata (205 predmeta)</p> <p>Zbirka fotografija i fotografskog pribora (5322 predmeta)</p> <p>Zbirka lularstva (220 predmeta)</p> <p>Zbirka odlikovanja, medalja i</p>	
--	--	--	--	--	--	--

						<p>plaketa (107 predmeta)</p> <p>4. Prirodoslovni odjel: Geološko-paleontološka zbirka (191 predmet)</p> <p>Mineraloško-petrografska zbirka (190 predmeta)</p> <p>5. Umjetnički odjel: Zbirka crteža i grafika (44 predmeta)</p> <p>Zbirka plakata (160 predmeta)</p> <p>Zbirka skulpture (28 predmeta)</p> <p>Zbirka slikarstva (49 predmeta)</p> <p>Zbirke franjevačkog samostana u Sinju: Arheologija</p> <p>Etnografija</p> <p>Paleontologija</p> <p>Numizmatika</p> <p>Filatelija</p>	
Grad Trilj	Samardžića mlinica, kuće i most na rječici Grabu Bugarinova mlinica	Ruralna cjelina Grubišići		Arheološko nalazište Gardun Arheološko nalazište gradina Križina i rimska cesta	n/p	Arheološka prapovijesna zbirka (406 predmeta) Arheološka antička zbirka (1179 predmeta)	Godišnji pokladni ophod mačkara podkamešničkih sela

	<p>Čosića mlinica i most na rječici Grab</p> <p>Most na Grabu</p> <p>Ursića mlinica</p> <p>Crkva sv. Roka (sv. Fabijana i Sebastijana)</p> <p>Crkva sv. Mihovila s arheološkim nalazištem</p> <p>Gornja Čosića mlinica na rječici Grabu</p> <p>Vodosprema (lokva) Vrpolje</p> <p>Vodosprema (lokva-pojilište)</p> <p>Crkva Gospe od Ružarija</p>			<p>Tvrđava Čačvina i crkva Svih Svetih ispod tvrđave</p> <p>Arheološko nalazište Krnjačina gomila</p> <p>Arheološko nalazište Velić</p> <p>Arheološko nalazište Grebčine (Košute)</p> <p>Arheološko nalazište Grebčine (Vrpolje)</p> <p>Arheološko nalazište - rimska cesta na predjelu Samoleč</p>		<p>Arheološka srednjovjekovna zbirka (89 predmeta)</p> <p>Etnografska zbirka (233 predmeta)</p> <p>Numizmatička zbirka (231 predmet)</p> <p>Kulturno-povijesna zbirka (58 predmeta)</p> <p>Prirodoslovna zbirka (13 predmeta-zbirka u nastajanju)</p>	
Grad Vrlika	<p>Lelasova mlinica</p> <p>Balački most</p> <p>Tvrđava Prozor (Gradina) i njezin okoliš</p> <p>Stojića mlinica</p>	Izvor Česma (Vrilo) i njena okolica		<p>Arheološko nalazište "Gradina"</p> <p>Arheološka zona Koljane</p>	n/p	n/p	n/p
Općina Hrvace	Most na Panju	n/p	n/p	Tvrđava Travnik (Potravnik, Kotromanović	n/p	n/p	Tradicijsko lončarstvo ručnoga kola u Potravlju

				a kula, Gradina)			
Općina a Otok	Starokršćanska bazilika Most na Kosincu Litrina mlinica na potoku Ovrlji	n/p	n/p	Arheološko nalazište srednjovjekov no groblje	n/p	n/p	Godišnji pokladni ophod mačkara podkamešničkih sela Umijeće gradnje lađe u Otoku kod Sinja
Ukupno LAG	37	3	n/p	16	n/p	40	7

PRILOG III - POPIS PARTNERSKIH PROJEKATA IZ ESF-a

Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.						
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta	Ukupni iznos projekta, eura	Iznos učešća LAG-a, eura	Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta	Rezultati i pokazatelji
„Ruke pomoći u Cetinskoj krajini“	Europski socijalni fond,RH	778.150,24	25.373,90	25.01.2018.- 24.07.2020.	Partner	34 žene su završile osposobljavanje za njegovateljicu, a 35 ih je radilo kroz projekt 24 mjeseca pružale usluge krajnjim korisnicima (starijim i nemoćnim osobama) na području Cetinske krajine čime se smanjuje njihov rizik od siromaštva, povećava se razina kvalitete života 163 krajnja korisnika (minimalno 136), a ujedno se smanjuje socijalna isključenost obje kategorije.
„ZAŽELI Susjede brinu o susjedima“- Faza I	Europski socijalni fond,RH	1.195.477,47	52.627,15	06.11.2018.- 05.01.2021.	Partner	Projektom je zaposleno 66 radnica koje su brinule za minimalno 264 krajnjih korisnika. 64 radnice osposobljene za zanimanje gerontodomaćica.
„Ja to mogu, ja to želim- FAZA I“	Europski socijalni fond,RH	898.287,81	n/p	29.08.2018.- 28.02.2021.	Partner	Kroz ovaj projekt je na razdoblje od 24 mjeseca bilo zaposleno 50 teže zapošljivih žena koje su se brinule o najmanje 250 krajnjih korisnika, odnosno starijih i nemoćnih osoba te osoba u nepovoljnom položaju. Nezaposlene žene su pored zaposlenja stekle i zvanje gerontodomaćice čime su postale konkurentnije na tržištu rada.
„Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Cetinske krajine“	Europski socijalni fond,RH	126.524,77	n/p	26.03.2019. – 25.03.2021.	Partner	U okviru projekta je osposobljeno 20 nezaposlenih pripadnica ciljanih skupina za zanimanje ‘negovateljica’. Otvoren je Klub za zapošljavanje u okviru kojeg se pružala besplatna potpora u aktivnom traženju posla i stjecanju znanja i vještina potrebnih za povratak na tržište rada.

"Zajedno do socijalne integracije"	Europski socijalni fond,RH	308.126,62	n/p	17.09.2020.- 17.03.2022.	Partner	Projekt zapošljava 25 nezaposlenih žena s najviše završenim srednjoškolskim obrazovanjem čime im se smanjuje rizik od siromaštva, povećava njihovu socijalnu uključenosti i konkurentnost na tržištu rada, te ujedno potiče socijalnu uključenost i povećava razinu kvalitete života 150 krajnjih korisnika (starijih i osoba u nepovoljnom položaju), pružajući im podršku u svakodnevnom životu, a žive u teško dostupnim i slabije naseljenim ruralnim naseljima.
E-„ART"	Europski socijalni fond,RH	64.439,58	15.697,70	04.06.2021.- 04.06.2022.	Partner	Projektom su poboljšane socijalne, kognitivne i kreativne vještine najmanje 30 osoba starijih od 54 godine i najmanje 40 osoba mlađih od 25 godina uz povećanje socijalne uključenosti digitalnim umrežavanjem pri provedbi raznih radionica.
„Servis za održavanje objekata kao društveno poduzetnički i poduhvat u lokalnoj zajednici"	Europski socijalni fond,RH	141.859,45	n/p	12.03.2021.- 12.07.2022.	Partner	Kroz projekt se nabavila oprema za održavanje i čišćenje objekata te su zaposlene dvije pripadnice ranjivih skupina. U konačnici, projekt jača kapacitete ciljnih skupina koje su educirane o društvenom poduzetništvu kao poslovanju koje uz ekonomske, stvara i dodatne društvene vrijednosti, promovira koncept društvenog poduzetništva u zajednici kao ravnoteži društvenih, ekoloških i gospodarskih ciljeva u poslovanju.
„ZAŽELI Susjede brinu o susjedima"- Faza II	Europski socijalni fond,RH	721.866,08	16.117,59	01.05.2021.- 01.10.2022.	Partner	Kroz projekt zaposleno 35 žena, a svaka se brinula za po 6 krajnjih korisnika.
„Ja to mogu, ja to želim- FAZA II"	Europski socijalni fond,RH	615.661,29	n/p	25.05.2021.- 25.11.2022.	Partner	Zaposleno je pedeset teže zapošljivih žena koje su se brinule o najmanje 300 krajnjih korisnika, odnosno starijih i nemoćnih osoba, te osoba u nepovoljnom položaju. Pored zaposlenja,

						žene su stekle verificirane javne isprave gerontodomaćica i slastičarka koje mogu koristiti u daljnjem zaposlenju.
„Ja to mogu, ja to želim-FAZA III“	Europski socijalni fond,RH	196.960,65	n/p	19.10.2022.-19.06.2023.	Partner	Kroz projekt, na razdoblje od 6 mjeseci, bilo je zaposleno trideset teže zapošljivih žena koje su brinule o najmanje 180 krajnjih korisnika, odnosno starijih i nemoćnih osoba, te osoba u nepovoljnom položaju.
Rješavanje lokalnih problema kroz jačanje kapaciteta OCD-a radi ujednačeno g regionalnog društveno-ekonomskog rasta i demokratskog razvoja zajednice	Europski socijalni fond,RH	49.769,66	n/p	23.06.2022.-23.06.2023..	Partner	Projekt podiže kapacitete lokalnih OCD-a i drugih dionika radi održivosti njihovih programa s naglaskom za neposredan rad na područjima koja se financiraju kroz Europski socijalni fond (zapošljavanje, obrazovanje, socijalno uključivanje, dobro upravljanje) na lokalnoj razini. Prilagodavaju se djelovanju u kriznim situacijama kako bi doprinijeli učinkovitim rješavanju problema ranjivih skupina u lokalnim zajednicama.4 organizacije civilnog društva.
„ZAŽELI Susjede brinu o susjedima“-Faza III	Europski socijalni fond,RH	195.102,00	n/p	07.12.2022.-07.08.2023.	Partner	Kroz projekt, na razdoblje od 6 mjeseci, bilo je zaposleno trideset teže zapošljivih žena koje su brinule o najmanje 180 krajnjih korisnika, odnosno starijih i nemoćnih osoba, te osoba u nepovoljnom položaju.
Socijalno uključivanje nezaposlenih žena i krajnjih korisnika u Cetinskoj krajini”	Europski socijalni fond,RH	197.027,01	n/p	03.01.2023.-03.09.2023.	Partner	Cilj projekta je omogućiti pristup zapošljavanju i tržištu rada ženama pripadnicama ranjivih skupina u Cetinskoj krajini. Ciljanu skupina čini 30 nezaposlenih žena s najviše završenim srednjoškolskim obrazovanjem koje su prijavljene u evidenciju nezaposlenih HZZ-a s naglaskom na teže zapošljivim/ranjivim skupinama. One će biti

							zaposlene 6 mjeseci te će pružati podršku za minimalno 180 osoba u starijoj životnoj dobi i/ili nemoćnih osoba čime doprinosi borbi protiv siromaštva i smanjenju nezaposlenosti, prevenciji prerane institucionalizacije i poboljšavanje kvalitete života korisnika.
„Dijalogom do Hrvatske mreže za društveno poduzetništvo“	Europski socijalni fond,RH	477.515,53	23.720,08	31.10.2020.- 31.10.2023	Partner		<p>Ciljevi projekta s pokazateljima</p> <p>1. Jačati partnerstva organizacija civilnoga društva, društvenih poduzetnika i uključivanje novih članica u Hrvatsku mrežu za društveno poduzetništvo te provedba strukturiranog dijaloga svih dionika i donositelja odluka kako bi došlo do stvaranja poticajnog okruženja za razvoj društvenog poduzetništva</p> <ul style="list-style-type: none"> • S0408 Broj (lokalnih) organizacija civilnog društava koji sudjeluju u aktivnostima izgradnje kapaciteta relevantnih za svoje područje rada - 50 • Broj lokalnih organizacija civilnog društva udruženih u tematsku mrežu i broj drugih dionika iz različitih sektora koji će do završetka projekta biti pridruženi u tematsku mrežu - 120 • Broj održanih strukturiranih dijaloga svih dionika i donositelja odluka - 8 • Broj volontera - 100 <p>2. Provesti ispitivanja i znanstvena istraživanja u području društvenog poduzetništva, izraditi smjernice za razvoj javnih politika utemeljenih na dokazima, analizirati društveni utjecaj predloženih intervencija kako bi se, na temelju znanosti, ponudila rješenja za razvoj društvenog poduzetništva u</p>

						<p>demokratskom dijalogu svih dionika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj provedenih ispitivanja javnog mnijenja i potreba društva - 8 • Broj provedenih znanstvenih istraživanja - 4 • Broj izrađenih smjernica za razvoj javnih politika utemeljenih na dokazima - 8 • Broj provedenih analiza društvenog utjecaja predloženih intervencija - 8 • Broj objavljenih znanstvenih članaka - 4 • Broj objavljenih stručnih članaka - 2 <p>Projekt će ojačati kapacitete organizacija civilnoga društva za partnerski odnos s ciljnim skupinama (organizacije civilnog društva, socijalni partneri: poduzetnici i sindikati, Hrvatski zavodi za zapošljavanje, centri za socijalnu pomoć i znanstvene organizacije) kroz provedbu ispitivanja javnog mnijenja i potreba društva, znanstvenih istraživanja, izrade smjernica i analiza društvenog utjecaja te strukturnog dijaloga svih dionika i donositelja odluka kako bi se doprinijelo razvoju društvenog poduzetništva te se uspostavlja Hrvatska mreža za društveno poduzetništvo kao alat stalnog dijaloga.</p>
--	--	--	--	--	--	---

PRILOG IV - Anketni upitnici

ANKETNI UPITNIK – za ČLANOVE LAG-a „Cetinska krajina“ – Izrada Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2023.-2027.

Demografija

Spol:

- a) žensko
- b) muško

Dob:

- a) 18-29
- b) 30-40
- c) 41-50
- d) 51-65
- e) 66 i više

U kojoj od sljedećih jedinica lokalne samouprave se nalazi Vaše sjedište/prebivalište:

- a) Grad Sinj
- b) Grad Trilj
- c) Grad Vrlika
- d) Općina Hrvace
- e) Općina Otok

Kojem od ponuđenih sektora pripadate:

- a) javni sektor
- b) gospodarski sektor
- c) civilni sektor

Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe „Cetinska krajina“

Označite što sve prepoznajete kao rad i djelovanje LAG-a „Cetinska krajina“ (moguće više odgovora):

- a) unaprjeđenje kvalitete života na području LAG-a
- b) povezivanje dionika koji djeluju na području LAG-a
- c) poticanje suradnje i umrežavanje
- d) informiranje i educiranje stanovništva na području LAG-a
- e) nešto drugo _____ (napisati što)

Označite što sve prepoznajete kao rad i djelovanje LAG-a „Cetinska krajina“ kroz provedbu Lokalne razvojne strategije (moguće više odgovora):

- a) unaprjeđenje kvalitete života na području LAG-a
- b) povezivanje dionika koji djeluju na području LAG-a
- c) informiranje i educiranje stanovništva na području LAG-a
- d) poticanje razvoja poljoprivrede na području LAG-a
- e) poticanje razvoja lokalne infrastrukture na području LAG-a
- f) nešto drugo _____ (napisati što)

U kojoj mjeri smatrate da su natječaji LAG-a „Cetinska krajina“ bili prilagođeni potrebama područja LAG-a „Cetinska krajina“:

- a) u potpunosti prilagođeni
- b) djelomično prilagođeni
- c) niti neprilagođeni, niti prilagođeni
- d) djelomično neprilagođeni
- e) u potpunosti neprilagođeni

Jeste li bili uključeni u izradu i provedbu Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2014-2020:

- a) da
- b) ne

Jeste li uključeni u izradu Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2023-2027:

- a) da
- b) ne

Što smatrate najvećim snagama LAG-a za pripremu i provedbu Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2023-2027?

Što smatrate najvećim slabostima LAG-a za pripremu i provedbu Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2023-2027?

Što smatrate najvećim prilikama za pripremu i provedbu Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2023-2027?

Što smatrate najvećim prijateljima za pripremu i provedbu Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2023-2027?

Što smatrate prioritetnim za financiranje kroz LAG Natječaje u novom programskom razdoblju 2023-2027?

- a) primarna poljoprivredna proizvodnja
- b) dodatne djelatnosti (nepoljoprivredna proizvodnja) na poljoprivrednom gospodarstvu
- c) nepoljoprivredne djelatnosti (gospodarstvenici)
- d) lokalna infrastruktura
- e) nešto drugo, što _____

Veća sloboda kod kreiranja INTERVENCIJA (LAG Natječaja) će omogućiti da LAG u većoj mjeri odgovori na potrebe područja LAG-a?

- a) u potpunosti se slažem
- b) djelomično se slažen
- c) niti se slažem, niti se ne slažem
- d) djelomično se ne slažem
- e) u potpunosti se ne slažem

**ANKETNI UPITNIK – za korisnike LAG Natječaja – Izrada Lokalne razvojne strategije
LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2023.-2027.**

Demografija

Spol:

- c) žensko
- d) muško

Dob:

- f) 18-29
- g) 30-40
- h) 41-50
- i) 51-65
- j) 66 i više

U kojoj od sljedećih jedinica lokalne samouprave se nalazi Vaše sjedište/prebivalište:

- f) Grad Sinj
- g) Grad Trilj
- h) Grad Vrlika
- i) Općina Hrvace
- j) Općina Otok

Kojem od ponuđenih sektora pripadate:

- d) javni sektor
- e) gospodarski sektor
- f) civilni sektor

Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe „Cetinska krajina“

Na koju Mjeru LAG Natječaj-a ste se prijavili?

- a) Mjera 1.1.1. „Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava“
- b) Mjera 1.1.2. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“
- c) Mjera 2.1.1. „Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“

U kojoj mjeri ste zadovoljni s prijavom i provedbom LAG Natječaja?

- a) u potpunosti zadovoljan
- b) djelomično zadovoljan
- c) niti zadovoljan, niti nezadovoljan
- d) djelomično nezadovoljan
- e) u potpunosti nezadovoljan

S čim ste zadovoljni vezano za prijavu i provedbu LAG Natječaja?

S čim ste nezadovoljni vezano za prijavu i provedbu LAG Natječaja?

Da možete, što biste promijenili vezano za prijavu i provedbu LAG Natječaja?

Planirate li se prijaviti na natječaje LAG-a u novom programskom razdoblju 2023-2027?

- a) da
- b) ne
- c) ne znam

Ako DA, zašto?

Ako NE, zašto?
